

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 7.6.2018
COM(2018) 437 final

2018/0226 (NLE)

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE RADY

**ustanawiające program badawczo-szkoleniowy Europejskiej Wspólnoty Energii
Atomowej na lata 2021–2025 uzupełniający program ramowy w zakresie badań
naukowych i innowacji „Horyzont Europa”**

{SEC(2018) 291 final} - {SWD(2018) 307 final} - {SWD(2018) 308 final} -
{SWD(2018) 309 final}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

1.1. Przyczyny i cele wniosku

Niniejszy wniosek jest częścią pakietu legislacyjnego dotyczącego programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa”. Został on zaprojektowany z myślą o wdrożeniu kolejnych długoterminowych ram finansowych UE na lata 2021–2027, priorytetów Komisji określonych w programie na rzecz zatrudnienia, wzrostu, sprawiedliwości i zmian demokratycznych, a także ogólnych priorytetów polityki Komisji („Horyzont Europa”).

Wniosek dotyczący programu badawczo-szkoleniowego Euratom podejmuje kluczową kwestię różnych zastosowań energii jądrowej w Europie. Wykorzystywanie energii jądrowej do zastosowań energetycznych i niezwiązanych z wytwarzaniem energii z korzyścią dla ogółu społeczeństwa w Europie wymaga podejmowania długoterminowych wysiłków na rzecz ograniczenia zagrożeń dla bezpieczeństwa oraz wspierania rozwoju bezpiecznych technologii jądrowych i optymalnej ochrony radiologicznej. Znaczącą rolę do odegrania w urzeczywistnieniu tych wysiłków mają publiczne i prywatne badania na poziomie krajowym. Zadaniem Euratomu jest uzupełnianie wkładów państw członkowskich za pomocą wspólnotowego programu badawczo-szkoleniowego.

W niniejszym wniosku dotyczącym programu badawczo-szkoleniowego Euratom na lata 2021–2025 (zwanego dalej „programem”) Komisja zwraca się o wyrażenie przez Radę zgody na realizację pięcioletniego programu¹, w którym będą kontynuowane najważniejsze działania badawcze² realizowane w ramach obecnego programu, zakres badań zostanie poszerzony o badania nad zastosowaniami promieniowania jonizującego niezwiązanymi z wytwarzaniem energii i który przyniesie poprawę w dziedzinie kształcenia, szkolenia i dostępu do infrastruktury badawczej. Program, którego dotyczy wniosek, będzie stanowił uzupełnienie programu „Horyzont Europa”, będzie korzystał z tych samych instrumentów i będą w nim obowiązywały te same zasady uczestnictwa. We wniosku określono budżet i wspólny zestaw celów badawczych w odniesieniu zarówno do bezpośrednich³, jak i pośrednich⁴ działań, które mają zostać zrealizowane zgodnie z programami prac uzgodnionymi z państwami członkowskimi.

W ramach programu będą wspierane badania w dziedzinie ochrony radiologicznej w kontekście zarówno wytwarzania energii jądrowej, jak i zastosowań promieniowania jonizującego niezwiązanych z wytwarzaniem energii. Celem badań nad drugą z wymienionych kwestii będzie ograniczenie ryzyka wynikającego z narażenia na niskie dawki promieniowania podczas stosowania takich technologii. Badania w dziedzinie ochrony radiologicznej przyniosły już korzyści w sektorze medycznym. Mogą one również wygenerować znaczne korzyści społeczne m.in. w sektorze przemysłu, rolnictwa, ochrony środowiska i bezpieczeństwa. Przepis umożliwiający prowadzenie działań przekrojowych

¹ Termin pięciu lat został ustalony w art. 7 traktatu EURATOM.

² Obejmują one bezpieczeństwo jądrowe, jądrowe bezpieczeństwo fizyczne, gospodarowanie odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym, ochronę radiologiczną i energię termojądrową.

³ Działania bezpośrednie oznaczają działania w zakresie badań naukowych i innowacji podejmowane przez Komisję za pośrednictwem Wspólnego Centrum Badawczego („JRC”);

⁴ Działania pośrednie oznaczają działania w zakresie badań naukowych i innowacji podejmowane przez uczestników, którym Europejska Wspólnota Energii Atomowej zapewnia wsparcie finansowe.

i korzystanie z synergii z programem „Horyzont Europa” będzie również korzystny dla dalszych badań w zakresie zastosowań promieniowania niezwiązanych z wytwarzaniem energii. Jednym z celów programu jest zwiększenie bezpieczeństwa technologii jądrowych poprzez lepsze zrozumienie procesu starzenia się reaktorów jądrowych i poprzez poprawę strategii zarządzania w przypadku awarii. W ramach programu wspierane będą także badania służące ocenie i demonstracji aspektów bezpieczeństwa przyszłych technologii rozszczepienia jądrowego w zakresie, w jakim jest to konieczne do utrzymania wiedzy fachowej na temat bezpieczeństwa we Wspólnocie. Coraz szersze wykorzystywanie technologii rozszczepienia jądrowego na świecie sprawia, że badania Euratomu w tej dziedzinie stają się jeszcze bardziej istotne. Program obejmie także inne równie ważne zadania, jakimi są: czynienie postępów w sposobie zarządzania i gospodarowania odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym oraz wspieranie gotowości na wypadek awarii z udziałem promieniowania.

Ze względu na coraz częstsze stosowanie technologii rozszczepienia jądrowego na świecie Euratom musi kontynuować badania w celu rozwoju technik służących wspieraniu zabezpieczeń materiałów jądrowych, jądrowego bezpieczeństwa fizycznego i wysiłków na rzecz nierozprzestrzeniania broni jądrowej.

Program skupia się również na rozwoju energii termojądrowej, która jest jednym z niewielu przyszłych rozwiązań umożliwiających niskoemisyjną produkcję energii elektrycznej na potrzeby obciążenia podstawowego. Badania nad możliwością zastosowania tej technologii są konieczne do zapewnienia dobrobytu przyszłych pokoleń. Korzystanie z elektrowni termojądrowych, które mogą przyczynić się do dekarbonizacji koszyka energetycznego UE, jest wprawdzie nadal bardzo odległą perspektywą, jednak z myślą o realizacji celu wytwarzania energii przy pomocy syntezy jądrowej w ramach programu będzie wdrażany europejski plan działania w zakresie syntezy jądrowej. Celem tych wysiłków jest między innymi wykazanie wykonalności stosowania syntezy jądrowej jako źródła energii przez wykorzystanie istniejących i przyszłych elektrowni termojądrowych, w tym ITER⁵, oraz podjęcie prac przygotowawczych polegających na opracowaniu projektów, materiałów i technologii z myślą o przyszłych elektrowniach termojądrowych.

W ramach działalności na rzecz rozwoju energii termojądrowej program przyczyni się do zwiększenia zaangażowania i roli sektora przemysłu, ze szczególnym uwzględnieniem ułatwiania transferu know-how z laboratoriów syntezy jądrowej do przemysłu, który we właściwym czasie powinien przejąć odpowiedzialność za projekt DEMO⁶.

Oprócz tych działań badawczych we wniosku przewidziano realizację bardziej szczegółowych badań w zakresie likwidacji obiektów jądrowych. W programie zostaną podjęte między innymi kwestie doskonalenia niezbędnych umiejętności, wymiany najlepszych praktyk, rozwoju techniki oraz współfinansowania badań nad wspólnymi problemami w zakresie likwidacji obiektów jądrowych.

W odniesieniu do wiedzy fachowej i doskonałości w dziedzinie jądrowej we Wspólnocie we wniosku dotyczącym rozporządzenia Euratom oraz we wniosku dotyczącym programu

⁵ Obiekt badawczy służący wypróbowaniu głównych zasad działania elektrowni termojądrowej na skalę przemysłową. W ITER nie będzie wytwarzać się energii elektrycznej.

⁶ Demonstracyjna elektrownia termojądrowa – obiekt, który ma być następcą ITER i który służy demonstracji wszystkich elementów elektrowni termojądrowej, włącznie z produkcją energii elektrycznej w zamkniętym cyklu paliwowym.

„Horyzont Europa” przewidziano możliwość uczestnictwa naukowców zajmujących się dziedziną jądrową w programach edukacyjnych i szkoleniowych, takich jak działanie „Maria Skłodowska-Curie”. Przyczyni się to do utrzymania niezbędnych umiejętności we Wspólnocie.

W odniesieniu do infrastruktury badawczej wniosek oferuje wsparcie finansowe na zapewnianie i udostępnianie europejskiej i międzynarodowej infrastruktury badawczej, w tym JRC, oraz zapewnianie odpowiedniego dostępu do niej.

Niniejszy wniosek przewiduje jako datę rozpoczęcia stosowania 1 stycznia 2021 r. Dotyczy on Unii składającej się z 27 państw członkowskich, zgodnie z notyfikacją o zamiarze wystąpienia z Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej przekazaną przez Zjednoczone Królestwo na podstawie art. 50 Traktatu o Unii Europejskiej i w zastosowaniu art. 106a Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, otrzymaną przez Radę Europejską w dniu 29 marca 2017 r.

1.2. Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki

Program przejmuje główne cele działań badawczych realizowanych w ramach programów Euratom na lata 2014–2020⁷, jednocześnie wprowadzając wyjaśnione powyżej zmiany.

Program jest również zgodny z wnioskami dotyczącymi programu „Horyzont Europa”, ponieważ programy te są jedynymi programami UE i Euratomu wspierającymi badania naukowe i innowacje i uzupełniającymi finansowanie krajowe. Większość przepisów dotyczących realizacji, oceny i zarządzania jest taka sama w przypadku obydwu programów. Obszary badawcze wspierane przez program Euratom nie zostały uwzględnione w programie „Horyzont Europa”, zarówno ze względów prawnych (osobne traktaty), jak i związanych z zarządzaniem (zapobieganie powielaniu). Tym większą uwagę poświęci się rozwijaniu synergii z programem „Horyzont Europa”.

1.3. Spójność z innymi obszarami polityki Unii

Wniosek jest w pełni spójny i zgodny z istniejącą polityką UE w innych obszarach. Niniejsza inicjatywa była rozwijana z uwzględnieniem obecnych priorytetów Komisji⁸, inicjatywy „Budżet na rzecz rezultatów” (co oznacza, że unijne programy wydatków muszą zapewniać nawet lepsze wykorzystanie środków finansowych niż w przeszłości), realizacji globalnej strategii UE⁹ oraz wniosku Komisji w sprawie następnych długoterminowych ram finansowych UE.

Program jest również spójny z polityką UE dotyczącą aspektów nuklearnych i aspektów bezpieczeństwa. Wspiera on zatem wdrażanie:

⁷ W tym wniosek w sprawie przedłużenia programu na lata 2019–2020 (COM(2017) 698).

⁸ Niniejsza inicjatywa przyczynia się do realizacji następujących priorytetów Komisji: zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i inwestycji; jednolitego rynku cyfrowego; stabilnej unii energetycznej opartej na przyszłościowej polityce w dziedzinie zmiany klimatu; pogłębionego i bardziej sprawiedliwego rynku wewnętrznego opartego na wzmocnionej bazie przemysłowej; silniejszej pozycji UE na arenie międzynarodowej.

⁹ „[Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej](#)”, czerwiec 2016 r.

- dyrektywy Rady 2009/71/Euratom ustanawiającej wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądowego obiektów jądowych¹⁰, zmienionej dyrektywą Rady 2014/87/Euratom¹¹;
- dyrektywy Rady 2011/70/Euratom ustanawiającej ramy wspólnotowe w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądowym i odpadami promieniotwórczymi¹²;
- dyrektywy Rady 2013/59/Euratom ustanawiającej podstawowe normy bezpieczeństwa w celu ochrony przed zagrożeniami wynikającymi z narażenia na działanie promieniowania jonizującego¹³;
- rozdziału 7 traktatu EURATOM dotyczącego unijnego systemu zabezpieczeń materiałów jądowych. Program przyczynia się również do realizacji programów i strategii Wspólnoty w dziedzinie jądowego bezpieczeństwa fizycznego¹⁴.

Działania w ramach programu powinny być wykorzystywane do eliminowania niedoskonałości rynku lub nieoptymalnych warunków inwestycyjnych, w sposób proporcjonalny, bez powielania lub wypierania finansowania prywatnego, oraz tworzyć wyraźną europejską wartość dodaną. Zapewni to spójność między działaniami programu a unijnymi zasadami pomocy państwa oraz unikanie nieuzasadnionych zakłóceń konkurencji na rynku wewnętrznym.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

2.1. Podstawa prawna

Traktat EURATOM stanowi, że Komisja jest odpowiedzialna za wspieranie i ułatwianie badań jądowych w państwach członkowskich oraz za uzupełnianie ich poprzez realizację programu badawczo-szkoleniowego w ramach Wspólnoty (art. 4 traktatu). Niniejszy program jest przyjmowany przez Radę, stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji (art. 7 traktatu).

2.2. Pomocniczość

Problematyka poruszona w programie Euratom dotyczy całej UE, ponieważ kwestie bezpieczeństwa jądowego i jądowego bezpieczeństwa fizycznego mają charakter transgraniczny, a rozwój energii termojądowej wymaga podjęcia wysiłków badawczych na dużą skalę. Wprawdzie tylko połowa państw członkowskich eksploatuje elektrownie jądowe jako część krajowego koszyka energetycznego, jednak znacznie więcej państw posiada reaktory jądowe wykorzystywane do celów badawczych lub produkcji izotopów promieniotwórczych. Ze względu na to, że skutki awarii jądowej mają charakter transgraniczny i mogą dotknąć kilka państw członkowskich, zapewnianie bezpieczeństwa jądowego leży w interesie wszystkich krajów UE, nawet jeśli same nie użytkują reaktorów jądowych.

Wszystkie państwa członkowskie wykorzystują promieniowanie w celach medycznych i do zastosowań przemysłowych (rolnictwo, napromienianie żywności, metrologia, itp.). Podczas

¹⁰ Dz.U. L 172 z 2.7.2009, s. 18.

¹¹ Dz.U. L 219 z 25.7.2014, s. 42.

¹² Dz.U. L 199 z 2.8.2011, s. 48.

¹³ Dz.U. L 13 z 17.1.2014, s. 1.

¹⁴ Europejska agenda bezpieczeństwa, COM(2015) 185 final; Plan działania w zakresie CBRJ, COM(2017) 610 final.

gdy względne znaczenie tej kwestii może być różne w poszczególnych krajach UE, wszystkie z nich mają interes w zapewnianiu bezpieczeństwa radiacyjnego i ochrony radiologicznej i wszystkie produkują różne ilości odpadów promieniotwórczych, które wymagają przetworzenia i trwałego składowania. Zharmonizowane normy określone w poszczególnych dyrektywach i związane z nimi implikacje badawcze wyraźnie podkreślają potrzebę zajęcia się kwestiami technicznymi i szkoleniowymi w sposób jednolity w całej UE.

Mimo iż jądrowe bezpieczeństwo fizyczne leży w gestii władz krajowych, działania bezpośrednie w ramach programu pomogą sprostać niektórym wyzwaniom w zakresie bezpieczeństwa, przed którymi stoi UE, i zmierzyć się z ich globalnym wymiarem w zakresie wykrywania materiałów jądrowych, forensyki jądrowej oraz związanych z nimi szkoleń.

2.3. Proporcjonalność

Na poziomie UE zostaną wprowadzone środki służące wzmocnieniu ogólnych ram badań i innowacji oraz skoordynowaniu wysiłków badawczych państw członkowskich, co pozwoli zapobiec powielaniu, utrzymać masę krytyczną w kluczowych obszarach oraz zapewnić optymalne wykorzystanie finansowania publicznego. Środki te umożliwią uruchomienie dodatkowych publicznych i prywatnych inwestycji w badania naukowe i innowacje. Są one również potrzebne do wspierania procesu kształtowania polityki UE i do realizacji celów ustalonych w różnych obszarach polityki UE. Proponowane środki nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celów Wspólnoty.

2.4. Wybór instrumentu

Akt prawny ma formę rozporządzenia, ponieważ ustanawia ono prawa i obowiązki beneficjentów wiążące w całości i bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich UE i państwach stowarzyszonych z programem.

3. WYNIKI OCEN *EX POST*, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

3.1. Oceny *ex post* / oceny adekwatności obowiązującego prawodawstwa

W wyniku oceny śródkresowej programu Euratom na lata 2014–2018¹⁵ stwierdzono, że program ma istotne znaczenie dla wszystkich objętych nim działań, w tym w zakresie bezpieczeństwa jądrowego, ochrony fizycznej obiektów jądrowych i zabezpieczeń materiałów jądrowych, gospodarki odpadami promieniotwórczymi, ochrony radiologicznej oraz energii termojądrowej. W odniesieniu do skuteczności i efektywności programu w ocenie wskazano pewne obszary, które wymagają podjęcia działań przez Komisję lub przez beneficjentów. We wnioskach z oceny uznano, że należy podjąć następujące działania:

- kontynuować wsparcie na rzecz badań jądrowych koncentrujących się na bezpieczeństwie jądrowym, zabezpieczeniach materiałów jądrowych, jądrowym bezpieczeństwie fizycznym, gospodarowaniu odpadami promieniotwórczymi, ochronie radiologicznej i rozwoju syntezy jądrowej;
- w dalszym ciągu udoskonalać, we współpracy z beneficjentami, organizację wspólnych programów europejskich w dziedzinie jądrowej i zarządzanie nimi;
- kontynuować i intensyfikować działania Euratomu w zakresie kształcenia i szkolenia w celu rozwijania odpowiedniej wiedzy i umiejętności stanowiących podstawę

¹⁵ COM(2017) 697 oraz SWD(2017) 426 i 427.

wszystkich aspektów bezpieczeństwa jądrowego, jądrowego bezpieczeństwa fizycznego i ochrony radiologicznej;

- w dalszym ciągu wykorzystywać synergie między programem Euratom i innymi obszarami tematycznymi unijnego programu ramowego w celu zajęcia się zagadnieniami przekrojowymi takimi jak medyczne zastosowania promieniowania, zmiana klimatu, bezpieczeństwo i gotowość na wypadek sytuacji wyjątkowej oraz wkład do nauk jądrowych
- oraz w dalszym ciągu wykorzystywać synergie między działaniami pośrednimi i bezpośrednimi programu Euratom.

Ocena skutków zawiera bardziej szczegółowe wyjaśnienia na temat sposobu, w jaki niniejszy wniosek odnosi się do tych kwestii.

3.2. Konsultacje z zainteresowanymi stronami

Służby Komisji przeprowadziły następujące konsultacje: ogólne konsultacje w sprawie wieloletnich ram finansowych (WRF) i rozdziału „Konkurencyjność” obejmującego badania naukowe (styczeń – marzec 2018 r.), ukierunkowane konsultacje dotyczące niektórych rodzajów działalności programu na podstawie kwestionariusza internetowego (styczeń – luty 2018 r.) oraz warsztaty z udziałem zainteresowanych stron z sektora badań naukowych, które odbyły się w dniu 21 lutego 2018 r. w Brukseli. Konsultacje dotyczyły kluczowych obszarów istotnych dla oceny skutków, w tym stosowności, skuteczności, efektywności, realizacji i unijnej wartości dodanej. Kilka zainteresowanych stron z sektora badań naukowych przedstawiło również Komisji stanowisko w sprawie różnych aspektów badań Euratom. Ocena skutków zawiera podsumowanie otrzymanych odpowiedzi i sposobu, w jaki zostały one uwzględnione we wniosku.

3.3. Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej

Przy opracowywaniu wniosku Komisja gromadziła dane i opierała się na wiedzy fachowej z różnych źródeł. Komitet Naukowo-Techniczny Euratomu wydał w 2017 r. opinię w sprawie przyszłego programu Euratom, a dwie niezależne grupy ekspertów sporządziły sprawozdanie z oceny śródkresowej działań bezpośrednich i pośrednich realizowanych w ramach programu Euratom na lata 2014–2018¹⁶. W 2016 r. odrębny zespół ekspertów przeprowadził przegląd śródkresowy wspólnego programu europejskiego w dziedzinie badań nad syntezą jądrową realizowanego przez konsorcjum EUROfusion. Ocena skutków zawiera szczegółowe informacje na temat wkładu wiedzy fachowej i sposobu, w jaki została ona uwzględniona we wniosku.

3.4. Ocena skutków

Niniejszy wniosek jest poparty oceną skutków, w sprawie której Rada ds. Kontroli Regulacyjnej wydała pozytywną opinię.

W towarzyszącej niniejszemu wnioskowi ocenie skutków skupiono się na wynikach oceny śródkresowej programu Euratom i konsultacjach z zainteresowanymi stronami. Określono w niej niezbędne zmiany dotyczące zakresu programu, jego celów i metody realizacji oraz uwzględniono przekrojowe cele nowych WRF (elastyczność, ukierunkowanie na wyniki, spójność i synergia oraz uproszczenie). Spełnia ona wymogi rozporządzenia finansowego

¹⁶

https://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=h2020evaluation

dotyczące przeprowadzania oceny *ex ante* w odniesieniu do proponowanego rozporządzenia Rady ustanawiającego program badawczo-szkoleniowy Euratom na lata 2021–2025.

3.5. Uproszczenie

Program będzie realizowany za pomocą instrumentów i zasad uczestnictwa mających zastosowanie do programu ramowego „Horyzont Europa”. Środki służące uproszczeniu zaproponowane w programie „Horyzont Europa” będą miały zastosowanie do wnioskodawców i beneficjentów programu Euratom. Proponowane przepisy mają przyczynić się do dalszego zmniejszenia obciążeń administracyjnych poprzez kontynuację procesu upraszczania realizowanego w ramach obecnych programów, przy czym w razie potrzeby będzie zapewniona ciągłość. Program zostanie w jeszcze większym stopniu uproszczony dzięki zaproponowaniu wspólnego wykazu celów w odniesieniu do działań bezpośrednich i pośrednich. Prawdopodobne oddziaływanie na uproszczenie i obciążenie administracyjne omówiono bardziej szczegółowo w ocenie skutków.

3.6. Prawa podstawowe

Niniejsze rozporządzenie nie narusza praw podstawowych ani zasad uznanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej.

4. WPLYW NA BUDŻET

W budżecie na realizację niniejszego wniosku stosuje się bieżące ceny. W dołączonej do wniosku ocenie skutków finansowych regulacji określono wpływ na budżet oraz zasoby ludzkie i administracyjne.

5. INNE ASPEKTY

5.1. Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania

Realizacją programu zajmą się służby Komisji. Komisja może jednak zdecydować, jeżeli wydaje się to wskazane, by powierzyć realizację niektórych części programu państwom członkowskim, osobom lub przedsiębiorstwom albo państwom trzecim, organizacjom międzynarodowym lub obywatelom państw trzecich, jak przewidziano w art. 10 traktatu EURATOM.

Oceny będą przeprowadzane zgodnie z pkt 22 i 23 Porozumienia międzyinstytucjonalnego z dnia 13 kwietnia 2016 r.¹⁷, w którym trzy instytucje potwierdziły, że ocena obowiązującego ustawodawstwa i polityk powinna służyć jako podstawa dla oceny skutków różnych opcji dalszych działań. Oceny dotyczyć będą rzeczywistych efektów programów i będą oparte na wskaźnikach i poziomach docelowych programu oraz szczegółowej analizie stopnia, w jakim program można uznać za mający znaczenie, skuteczny, wydajny, zapewniający unijną wartość dodaną i spójny z polityką UE w innych obszarach. Obejmą one wnioski z dotychczasowych doświadczeń, które umożliwią określenie ewentualnych braków/problemów lub możliwości dalszego usprawnienia działań lub ich rezultatów oraz pomogą zwiększyć do maksimum ich wykorzystanie i oddziaływanie.

System monitorowania i oceny, dzielony z programem „Horyzont Europa”, zapewnia kluczowe ścieżki oddziaływania, które pomogą w składaniu sprawozdań z postępów

¹⁷ Porozumienie międzyinstytucjonalne pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą Unii Europejskiej a Komisją Europejską z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa, Dz.U. L 123 z 12.5.2016, s. 1–14.

w realizacji celów programu. Dzielią się one na cztery uzupełniające się kategorie oddziaływania (naukowe, społeczne, polityczne i oddziaływanie na innowacje), co odzwierciedla charakter inwestycji w badania naukowe i innowacje. W odniesieniu do każdej kategorii oddziaływania przy sporządzaniu sprawozdań z postępów w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej stosowane będą wskaźniki. Działania bezpośrednie i pośrednie będą podlegać wspólnej ocenie śródkresowej.

5.2. Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku

Wniosek zmienia obecny program Euratom w następujący sposób:

- Struktura celów szczegółowych (art. 3 i załącznik I): w akcie podstawowym wprowadza się jednolity zestaw celów szczegółowych dla działań zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich. Umożliwi to Komisji przy opracowywaniu programów prac proponowanie połączenia instrumentów i aktywów, takich jak własna infrastruktura badawcza i baza wiedzy JRC. Podejście takie służy realizacji jednego z celów przekrojowych WRF, jakim jest uproszczenie i osiągnięcie synergii.
- Rewizja celów szczegółowych (art. 3 i załącznik I):
 - Zmniejszenie liczby celów szczegółowych z 13 w programie na lata 2014–2018 do czterech, zarówno w przypadku działań bezpośrednich, jak i pośrednich.
 - Wprowadzenie celu szczegółowego dotyczącego wspierania unijnej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego, zabezpieczeń materiałów jądrowych i jądrowego bezpieczeństwa fizycznego.
 - Określenie wsparcia na badania w odniesieniu do likwidacji obiektów jądrowych: kwalifikujące się działania obejmują badania na rzecz rozwoju i oceny technologii wykorzystywanych do likwidacji obiektów jądrowych i remediacji środowiska oraz działania w zakresie dzielenia się najlepszymi praktykami i wiedzą. Skoncentrowanie się na likwidacji odzwierciedla rosnący popyt na takie usługi, znaczenie remediacji środowiska i plany przewidujące trwale zamknięcie szeregu reaktorów jądrowych.
 - Rewizja zakresu badań nad ochroną radiologiczną, która ma przyczyniać się do bezpiecznych zastosowań technologii z sektora nauk jądrowych i technologii wykorzystujących promieniowanie jonizujące, w tym pewnej i bezpiecznej podaży izotopów promieniotwórczych i ich stosowania. Należą do nich między innymi zastosowania w medycynie, przemyśle, przestrzeni kosmicznej i badaniach naukowych.
 - Pojedynczy cel szczegółowy, jakim jest prowadzenie badań nad syntezą jądrową, jest wyrazem nowej tendencji w kierunku projektowania przyszłych elektrowni termojądrowych. Nowy cel dotyczący prowadzenia badań nad syntezą jądrową łączy w sobie trzy cele szczegółowe obecnego programu.
 - Pojedynczy cel szczegółowy dotyczący wszystkich działań niezbędnych do utrzymania i dalszego rozwoju wiedzy fachowej i doskonałości w UE. Obejmuje on działania w zakresie kształcenia i szkolenia, wsparcie dla mobilności, dostęp do infrastruktury badawczej, transfer technologii i zarządzanie wiedzą oraz jej upowszechnianie (w obecnym programie dla tych poszczególnych działań przewidziano odrębne cele).

- Umożliwienie naukowcom zajmującym się dziedziną jądrową uczestnictwa w działaniu „Marie Skłodowska-Curie”: zawarte we wniosku nowe przepisy dotyczące programu „Horyzont Europa” i programu Euratom umożliwią studentom i naukowcom zajmującym się dziedziną jądrową kwalifikowanie się do uczestnictwa w działaniu „Maria Skłodowska-Curie”. Korzystając z dobrze działającego instrumentu wspierania kształcenia i szkolenia w Europie, nowy program ma realizować jeden z przekrojowych celów WRF, jakim jest osiągnięcie synergii między instrumentami finansowymi.
- Przepisy prawne ułatwiające tworzenie synergii między programem Euratom i programem „Horyzont Europa” (załącznik 1 do aktu podstawowego dotyczącego programu „Horyzont Europa”): w obydwu aktach podstawowych przewidziano korzystanie z synergii, których szczegóły zostaną ustalone w programach prac w porozumieniu z państwami członkowskimi.

W przypadku nowego programu Euratom, tak jak miało to miejsce w przypadku jego poprzedników, kryteriami wyboru będą doskonałość, oddziaływanie oraz jakość i skuteczność realizacji.

Zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w programie „Horyzont Europa” będą miały zastosowanie również do programu Euratom.

Przy wdrażaniu programu Komisję będzie wspierał komitet (zob. art. 16) w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011. Komitet będzie się spotykał w dwóch różnych składach (rozszczerpienie jądrowe i synteza jądrowa) w zależności od zagadnienia, które ma być przedmiotem dyskusji.

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE RADY

ustanawiające program badawczo-szkoleniowy Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej na lata 2021–2025 uzupełniający program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa”

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, w szczególności jego art. 7 akapit pierwszy,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego¹,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego²,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Jednym z celów Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej („Wspólnota”) jest wkład w podnoszenie jakości życia w państwach członkowskich, w tym przez promowanie i ułatwianie prowadzenia badań jądrowych w państwach członkowskich i uzupełnianie ich za pomocą wspólnotowego programu badawczo-szkoleniowego.
- (2) Badania jądrowe mogą wnieść wkład w zapewnienie dobrostanu społecznego, dobrobytu gospodarczego oraz zrównowżenia środowiskowego przez poprawę bezpieczeństwa jądrowego, jądrowego bezpieczeństwa fizycznego i ochrony radiologicznej. Badania naukowe w dziedzinie ochrony radiologicznej umożliwiły udoskonalenie technologii medycznych, z których korzysta wielu obywateli, a obecnie mogą prowadzić do korzystnych zmian w innych sektorach, takich jak przemysł, rolnictwo, ochrona środowiska i bezpieczeństwo. Równie ważny jest potencjalny wkład badań jądrowych w przeprowadzenie długoterminowej dekarbonizacji systemu energetycznego w sposób bezpieczny, wydajny i pewny.
- (3) Aby zapewnić ciągłość badań jądrowych na szczeblu Wspólnoty, konieczne jest ustanowienie programu badawczo-szkoleniowego Wspólnoty na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2025 r. („program”). Program powinien stanowić kontynuację najważniejszych działań badawczych prowadzonych w ramach poprzednich programów, jednocześnie wprowadzając nowe cele szczegółowe i korzystając z tej samej metody wdrażania.
- (4) W sprawozdaniu Komisji dotyczącym śródkresowej oceny programu badawczo-szkoleniowego Euratom na lata 2014–2018 (COM(2017) 697 final) przewidziano zbiór zasad przewodnich programu. Obejmują one: kontynuację wsparcia na rzecz badań jądrowych koncentrujących się na bezpieczeństwie jądrowym, zabezpieczeniach materiałów jądrowych, jądrowym bezpieczeństwie fizycznym, gospodarowaniu odpadami promieniotwórczymi, ochronie radiologicznej i rozwoju syntezy jądrowej; dalsze udoskonalanie, we współpracy z beneficjentami, organizacji wspólnych programów europejskich w dziedzinie jądrowej

¹ Opinia z dnia Opinia wydana po przeprowadzeniu nieobowiązkowych konsultacji.

² Dz.U. C Opinia wydana po przeprowadzeniu nieobowiązkowych konsultacji.

i zarządzania nimi; kontynuację i intensyfikację działań Euratomu w zakresie kształcenia i szkolenia w celu rozwijania odpowiednich umiejętności stanowiących podstawę wszystkich aspektów bezpieczeństwa jądrowego, jądrowego bezpieczeństwa fizycznego i ochrony radiologicznej; dalsze wykorzystywanie synergii między programem Euratom i innymi obszarami tematycznymi unijnego programu ramowego; oraz dalsze wykorzystywanie synergii między działaniami pośrednimi i bezpośrednimi programu Euratom.

- (5) Koncepcja i struktura programu powinny sprostać potrzebie osiągnięcia masy krytycznej wspieranych działań. Można to osiągnąć, ustanawiając ograniczoną liczbę celów szczegółowych koncentrujących się na kwestii bezpiecznego korzystania z rozszczepienia jądrowego do zastosowań energetycznych i niezwiązanych z wytwarzaniem energii, utrzymywaniu i rozwoju niezbędnej wiedzy fachowej, wspieraniu energii termojądrowej oraz wspomaganiu polityki Unii w zakresie bezpieczeństwa jądrowego, zabezpieczeń materiałów jądrowych i jądrowego bezpieczeństwa fizycznego.
- (6) Badania nad syntezą jądrową są realizowane zgodnie z europejskim planem działania w zakresie syntezy jądrowej, w którym nakreślono działania badawczo-rozwojowe wymagane do stworzenia podstawy do uruchomienia elektrowni termojądrowej. Kluczowym etapem w perspektywie krótko- do średnioterminowej jest budowa i eksploatacja ITER; dynamiczny program badań nad syntezą jądrową uzupełni europejskie działania w zakresie ITER, aby wesprzeć jego przyszłą eksploatację oraz prace przygotowawcze do elektrowni DEMO.
- (7) Dzięki wsparciu badań jądrowych program powinien przyczynić się do osiągnięcia celów programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” ustanowionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr [...] ³ oraz ułatwić realizację strategii „Europa 2030” i wzmocnić europejską przestrzeń badawczą.
- (8) W programie należy dążyć do synergii z programem „Horyzont Europa” i innymi programami unijnymi, począwszy od ich opracowywania i planowania strategicznego, przez wybór projektów, zarządzanie, komunikację, upowszechnianie i wykorzystywanie rezultatów po monitorowanie, audyt i administrowanie. Aby uniknąć nakładania się i powielania działań oraz zwiększyć efekt mnożnikowy finansowania unijnego, dopuszczalne są przesunięcia do działań programu „Horyzont Europa” z innych unijnych programów. W takim przypadku odbywają się one zgodnie z zasadami programu „Horyzont Europa”.
- (9) Działania w ramach programu powinny być jednak wykorzystywane do eliminowania niedoskonałości rynku lub nieoptymalnych warunków inwestycyjnych, w sposób proporcjonalny, bez powielania lub wypierania finansowania prywatnego, oraz tworzyć wyraźną europejską wartość dodaną. Zapewni to spójność między działaniami programu a unijnymi zasadami pomocy państwa oraz unikanie nieuzasadnionych zakłóceń konkurencji na rynku wewnętrznym.
- (10) Niniejsze rozporządzenie określa pulę środków finansowych na program badawczo-rozwojowy Euratom, które stanowią główną kwotę odniesienia w rozumieniu [odniesienie należy odpowiednio zaktualizować zgodnie z nowym porozumieniem międzyinstytucjonalnym: pkt 17 Porozumienia międzyinstytucjonalnego z dnia 2 grudnia 2013 r. pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją w sprawie dyscypliny budżetowej, współpracy w kwestiach budżetowych i należytego zarządzania finansami] dla Parlamentu Europejskiego i Rady podczas rocznej procedury budżetowej.

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr [...] z dnia [...] r. ustanawiające dziewiąty program ramowy UE w zakresie badań naukowych i innowacji (2021–2027) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1291/2013 (Dz.U. [...]).

- (11) Do niniejszego programu powinno mieć zastosowanie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr [...] z dnia⁴ („rozporządzenie finansowe”), chyba że w niniejszym rozporządzeniu określono inaczej. Określa ono zasady wykonania budżetu Unii, w tym zasady dotyczące dotacji, nagród, zamówień publicznych, wykonania pośredniego, pomocy finansowej, instrumentów finansowych i gwarancji budżetowych.
- (12) Rodzaje finansowania i metody realizacji na podstawie niniejszego rozporządzenia powinny być wybierane w zależności od możliwości osiągnięcia szczegółowych celów działań i uzyskania rezultatów, biorąc pod uwagę w szczególności koszty kontroli, obciążenie administracyjne oraz przewidywane ryzyko nieprzestrzegania przepisów. W przypadku dotacji powyższa zasada powinna obejmować rozważenie możliwości zastosowania kwot ryczałtowych, stawek zryczałtowanych i kosztów jednostkowych.
- (13) Do niniejszego rozporządzenia zastosowanie mają horyzontalne przepisy finansowe przyjęte przez Parlament Europejski i Radę na podstawie art. 322 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz art. 106a traktatu EURATOM. Przepisy te, ustanowione rozporządzeniem finansowym, określają w szczególności procedurę ustanawiania i wykonania budżetu w drodze dotacji, zamówień, nagród i wykonania pośredniego oraz przewidują kontrole wykonywania obowiązków przez podmioty upoważnione do działań finansowych. Przepisy przyjęte na podstawie art. 322 TFUE i art. 106a traktatu EURATOM dotyczą również ochrony budżetu Unii w przypadku uogólnionych braków w zakresie praworządności w państwach członkowskich, jako że poszanowanie praworządności jest niezbędnym warunkiem wstępnym należytego zarządzania finansami i skutecznego finansowania przez Wspólnotę.
- (14) Realizacja celów polityki w niniejszym programie może się odbywać także z wykorzystaniem instrumentów finansowych w ramach segmentu polityki w dziedzinie badań naukowych i innowacji Funduszu InvestEU. Wsparcie finansowe powinno być wykorzystywane do eliminowania niedoskonałości rynku lub nieoptymalnych warunków inwestycyjnych w sposób proporcjonalny, a działania nie powinny powielać ani wypierać finansowania prywatnego, ani też zakłócać konkurencji na rynku wewnętrznym. Działania powinny tworzyć wyraźną europejską wartość dodaną.
- (15) Aby zapewnić najskuteczniejszą realizację i wypracować spójne, kompleksowe i przejrzyste ramy dla beneficjentów, uczestnictwo w programie i upowszechnianie wyników badań naukowych powinny podlegać odnośnym zasadom programu „Horyzont Europa”, z pewnymi zmianami lub wyjątkami. Do programu powinny mieć zastosowanie definicje i główne rodzaje działań określone w programie „Horyzont Europa”.
- (16) Fundusz gwarancyjny dla uczestników ustanowiony w ramach programu „Horyzont 2020” i zarządzany przez Komisję okazał się ważnym mechanizmem zabezpieczającym, który zmniejsza ryzyko związane z kwotami należnymi, niezwróconymi przez uczestników niewywiązujących się ze zobowiązań. W związku z tym fundusz ten powinien kontynuować swoją działalność, a ustanowiony zgodnie z programem „Horyzont Europa” Mechanizm Ubezpieczeń Wzajemnych („Mechanizm”) powinien również uwzględniać działania objęte niniejszym rozporządzeniem.
- (17) Wspólne Centrum Badawcze (JRC) powinno nadal dostarczać niezależnych dowodów naukowych dostosowanych do potrzeb klienta i zapewniać wsparcie techniczne w całym cyklu kształtowania polityki Unii. Działania bezpośrednie JRC powinny być realizowane w sposób elastyczny, sprawny i przejrzysty, z uwzględnieniem odpowiednich potrzeb użytkowników

JRC i potrzeb polityki unijnej oraz z zapewnieniem ochrony interesów finansowych Unii. JRC powinno nadal generować dodatkowe zasoby.

- (18) Zgodnie z rozporządzeniem finansowym, rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013⁵, rozporządzeniem Rady (Euratom, WE) nr 2988/95⁶, rozporządzeniem Rady (Euratom, WE) nr 2185/96⁷ i rozporządzeniem Rady (UE) 2017/193⁸ interesy finansowe Unii należy chronić za pomocą proporcjonalnych środków, w tym środków zapobiegania nieprawidłowościom, włącznie z nadużyciami finansowymi, ich wykrywania, korygowania i dochodzenia, a także odzyskiwania środków straconych, nienależnie wypłaconych lub nieodpowiednio wykorzystanych oraz, w stosownych przypadkach, nakładania sankcji administracyjnych. W szczególności, zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) nr 883/2013 i rozporządzeniem (Euratom, WE) nr 2185/96 Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) może prowadzić dochodzenia administracyjne, w tym kontrole na miejscu i inspekcje, w celu ustalenia, czy miały miejsce nadużycie finansowe, korupcja lub jakiegokolwiek inne nielegalne działanie, naruszające interesy finansowe Unii. Zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2017/1939 Prokuratura Europejska (EPPO) może prowadzić dochodzenia i ścigać nadużycia finansowe i inne przestępstwa naruszające interesy finansowe Unii, jak przewidziano w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371⁹. Zgodnie z rozporządzeniem finansowym każda osoba lub podmiot, które otrzymują środki finansowe Unii, w pełni współpracują w celu ochrony interesów finansowych Unii, przyznają konieczne prawa i dostęp Komisji, OLAF-owi, EPPO i Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu (ETO) oraz zapewniają, aby wszelkie osoby trzecie uczestniczące w wykonaniu środków finansowych Unii przyznały tym organom równoważne prawa.
- (19) W celu zapewnienia jednolitych warunków realizacji działań w ramach programu należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze. Uprawnienia te są wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011¹⁰.
- (20) Zgodnie z pkt 22 i 23 Porozumienia międzyinstytucjonalnego z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa zachodzi potrzeba ewaluacji niniejszego programu w oparciu o informacje zgromadzone w ramach spełniania szczegółowych wymogów dotyczących monitorowania, przy czym należy unikać nadmiernej regulacji i obciążeń administracyjnych, zwłaszcza względem państw członkowskich. Wymogi te mogą, w stosownych przypadkach, obejmować mierzalne wskaźniki jako podstawę ewaluacji rzeczywistego oddziaływania programu.

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013 z dnia 11 września 2013 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady i rozporządzenie Rady (Euratom) nr 1074/1999 (Dz.U. L 248 z 18.9.2013, s. 1).

⁶ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 312 z 23.12.1995, s. 1).

⁷ Rozporządzenie Rady (Euratom, WE) nr 2185/96 z dnia 11 listopada 1996 r. w sprawie kontroli na miejscu oraz inspekcji przeprowadzanych przez Komisję w celu ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed nadużyciami finansowymi i innymi nieprawidłowościami (Dz.U. L 292 z 15.11.1996, s. 2).

⁸ Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej (Dz.U. L 283 z 31.10.2017, s. 1).

⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii (Dz.U. L 198 z 28.7.2017, s. 29).

¹⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13).

- (21) Naukową i techniczną treść bezpośrednich działań JRC skonsultowano z Radą Gubernatorów Wspólnego Centrum Badawczego („JRC”), ustanowioną decyzją Komisji 96/282/Euratom¹¹.
- (22) Komisja zasięgnęła opinii Komitetu Naukowo-Technicznego Euratomu.
- (23) Ze względu na pewność prawa należy uchylić rozporządzenie (Euratom) nr [...],

PRZYJMUJE NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

ROZDZIAŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Przedmiot

Niniejsze rozporządzenie ustanawia program badawczo-szkoleniowy Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2025 r. („program”) oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania w działaniach pośrednich w ramach tego programu.

Określa ono cele programu, budżet na lata 2021–2025, formy finansowania przez Europejską Wspólnotę Energii Atomowej („Wspólnota”) oraz zasady dotyczące przyznawania takiego finansowania.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się definicje określone w rozporządzeniu (UE) nr xxx Parlamentu Europejskiego i Rady („Horyzont Europa”) ¹². Zawarte w definicjach odniesienia do Unii i programu traktuje się jako odniesienia do Wspólnoty i niniejszego programu. Na zasadzie odstępstwa „program prac” oznacza dokument przyjmowany przez Komisję w celu realizacji programu zgodnie z art. 16 niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 3

Cele programu

1. Program ma następujące cele ogólne:
 - a) prowadzenie działań badawczo-szkoleniowych w dziedzinie jądrowej, aby wspierać ciągłą poprawę bezpieczeństwa jądrowego, jądrowego bezpieczeństwa fizycznego i ochrony radiologicznej;
 - b) potencjalne przyczynianie się do długoterminowej dekarbonizacji systemu energetycznego w sposób bezpieczny, wydajny i pewny.
2. Program ma następujące cele szczegółowe:
 - a) poprawa w zakresie bezpiecznego wykorzystania energii jądrowej i zastosowań promieniowania jonizującego niezwiązanych z wytwarzaniem energii, w tym bezpieczeństwa jądrowego, jądrowego bezpieczeństwa fizycznego, zabezpieczeń

¹¹ Decyzja Komisji 96/282/Euratom z dnia 10 kwietnia 1996 r. w sprawie reorganizacji Wspólnego Centrum Badawczego (Dz.U. L 107 z 30.4.1996, s. 12).

¹² Full title + OJ reference

materiałów jądrowych, ochrony radiologicznej, bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi oraz likwidacji obiektów jądrowych;

- b) utrzymywanie i dalsze rozwijanie wiedzy fachowej i kompetencji we Wspólnocie;
- c) wspieranie rozwoju energii termojądrowej oraz przyczynianie się do realizacji planu działania w zakresie syntezy jądrowej;
- d) wspieranie polityki Wspólnoty w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego, zabezpieczeń materiałów jądrowych i jądrowego bezpieczeństwa fizycznego.

3. Cele wymienione w ust. 1 i 2 są realizowane zgodnie z załącznikiem I.

Artykuł 4

Budżet

- 1. Pula środków finansowych na realizację niniejszego programu wynosi 1 675 000 000 EUR według cen bieżących.
- 2. Szacunkowy podział kwoty, o której mowa w ust. 1, jest następujący:
 - a) 724 563 000 EUR na badania i rozwój dziedzinie syntezy jądrowej;
 - b) 330 930 000 EUR na działania w dziedzinie roszczenia jądrowego, bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej;
 - c) 619 507 000 EUR na działania bezpośrednio podejmowane przez Wspólne Centrum Badawcze.

Komisja nie może, w ramach rocznej procedury budżetowej, zmienić kwoty, o której mowa w ust. 2 lit. c) niniejszego artykułu.

- 3. Z kwoty, o której mowa w ust. 1, można również pokrywać wydatki na przygotowanie, monitorowanie, kontrolę, audyt, ocenę oraz inne rodzaje działalności i wydatki niezbędne do zarządzania programem i jego realizacji, w tym wydatki administracyjne, a także wydatki na ocenę realizacji jego celów. Z kwoty tej można ponadto pokrywać wydatki związane z badaniami, spotkaniami ekspertów, działaniami informacyjnymi i komunikacyjnymi, o ile są one związane z celami programu, jak również wydatki związane z sieciami informatycznymi w zakresie przetwarzania i wymiany informacji, w tym z narzędziami informatycznymi dla przedsiębiorstw oraz z innego rodzaju pomocą techniczną i administracyjną niezbędną w związku z zarządzaniem programem.
- 4. W razie potrzeby w budżecie obejmującym okres po 2025 r. mogą zostać zapisane środki na pokrycie wydatków przewidzianych w ust. 3, aby umożliwić zarządzanie działaniami, które nie zostaną zakończone do dnia 31 grudnia 2027 r.
- 5. Zobowiązania budżetowe z tytułu działań trwających dłużej niż jeden rok budżetowy można rozłożyć na kilka lat na roczne raty.
- 6. Bez uszczerbku dla rozporządzenia finansowego wydatki na działania wynikające z projektów ujętych w pierwszym programie prac mogą być kwalifikowalne od dnia 1 stycznia 2021 r.
- 7. Środki przydzielone państwom członkowskim w ramach zarządzania dzielonego i które można przesuwając zgodnie z art. 21 rozporządzenia (UE) XX [...ustanawiającego wspólne przepisy], mogą, na ich wniosek, zostać przesunięte do programu. Komisja wykonuje te środki bezpośrednio zgodnie z art. 62 ust. 1 lit. a) rozporządzenia finansowego lub pośrednio

zgodnie z lit. c) tego artykułu. W miarę możliwości środki te wykorzystuje się na rzecz danego państwa członkowskiego.

Artykuł 5

Państwa trzecie stowarzyszone z programem

1. Program jest otwarty do celów stowarzyszenia dla następujących państw trzecich:
 - a) państwa przystępujące, kandydaci i potencjalni kandydaci, zgodnie z ogólnymi zasadami i ogólnymi warunkami udziału tych państw w programach Wspólnoty, ustanowionymi w odpowiednich umowach ramowych i decyzjach rad stowarzyszenia lub w podobnych porozumieniach oraz zgodnie ze szczegółowymi warunkami ustanowionymi w porozumieniach między Wspólnotą a tymi państwami;
 - b) państwa objęte europejską polityką sąsiedztwa, zgodnie z ogólnymi zasadami i ogólnymi warunkami udziału tych państw w programach Wspólnoty, ustanowionymi w odpowiednich umowach ramowych i decyzjach rad stowarzyszenia lub w podobnych porozumieniach oraz zgodnie ze szczegółowymi warunkami ustanowionymi w porozumieniach między Wspólnotą a tymi państwami;
 - c) państwa trzecie i terytoria spełniające wszystkie poniższe kryteria:
 - dobry potencjał naukowy, techniczny i innowacyjny;
 - zobowiązanie do otwartej gospodarki rynkowej opartej na zasadach, w tym sprawiedliwe i równe traktowanie praw własności intelektualnej, poparte instytucjami demokratycznymi;
 - aktywne propagowanie polityki na rzecz poprawy dobrobytu gospodarczego i społecznego obywateli.
- Stowarzyszenie z programem każdego z państw trzecich, o których mowa w lit. c), odbywa się zgodnie z warunkami określonymi w szczegółowym układzie obejmującym udział tego państwa trzeciego w dowolnym programie Wspólnoty lub Unii, pod warunkiem że układ ten:
 - zapewnia sprawiedliwą równowagę w odniesieniu do wkładów i korzyści państw trzecich uczestniczących w programie;
 - ustanawia warunki uczestnictwa w programie, w tym sposób obliczania wkładów finansowych do programu i związanych z nim kosztów administracyjnych. Wkłady te stanowią dochody przeznaczone na określony cel zgodnie z art. 21 ust. 5 rozporządzenia finansowego;
 - nie przyznaje państwu trzeciemu uprawnień decyzyjnych w odniesieniu do programu;
 - gwarantuje prawa Unii do zapewnienia należytego zarządzania finansami i ochrony jej interesów finansowych.
2. Zakres stowarzyszenia każdego państwa trzeciego z programem uwzględnia cel, jakim jest pobudzanie wzrostu gospodarczego w Unii poprzez innowacje. W związku z tym części programu mogą zostać wyłączone z układu o stowarzyszeniu zawieranego z określonym państwem, z wyjątkiem państw przystępujących, kandydatów i potencjalnych kandydatów.
3. W układzie o stowarzyszeniu przewiduje się, w stosownych przypadkach, uczestnictwo podmiotów prawnych z siedzibą w Unii w równoważnych programach państw stowarzyszonych zgodnie z ustanowionymi w nim warunkami.

4. Warunki dotyczące ustalania poziomu wkładu finansowego muszą zapewniać automatyczną korektę wszelkiej znaczącej nierównowagi w stosunku do kwoty, jaką podmioty z siedzibą w państwie stowarzyszonym otrzymują z tytułu uczestnictwa w programie, z uwzględnieniem kosztów zarządzania programem oraz jego realizacji i funkcjonowania.

Artykuł 6

Realizacja i formy finansowania

1. Program jest realizowany według metody zarządzania bezpośredniego zgodnie z rozporządzeniem finansowym lub według metody zarządzania pośredniego z organami finansującymi, o których mowa w art. 61 ust. 1 lit. c) rozporządzenia finansowego.
2. Program może zapewniać finansowanie w dowolnej formie przewidzianej w rozporządzeniu finansowym, w szczególności w postaci dotacji, nagród i zamówień. Może również zapewniać finansowanie w formie instrumentów finansowych w ramach działań łączonych.
3. Główne rodzaje działań, jakie należy stosować w programie, wymieniono i zdefiniowano w załączniku II do programu „Horyzont Europa”.
4. W ramach programu wspiera się również działania bezpośrednie podejmowane przez JRC.

Artykuł 7

Partnerstwa europejskie

1. Części programu mogą być realizowane poprzez partnerstwa europejskie.
2. Udział Wspólnoty w partnerstwach europejskich może przyjmować dowolną z następujących form:
 - a) uczestnictwo w partnerstwach utworzonych na podstawie protokołów ustaleń lub ustaleń umownych między Komisją a partnerami publicznymi lub prywatnymi określających cele partnerstwa, odnośne zobowiązania partnerów dotyczące wkładów finansowych lub rzeczowych, kluczowe wskaźniki efektywności i oddziaływania oraz produkty, jakie mają zostać wygenerowane. Obejmują one określenie uzupełniających działań w zakresie badań naukowych i innowacji realizowanych przez partnerów oraz w ramach programu (współprogramowane partnerstwa europejskie);
 - b) uczestnictwo w programie dotyczącym działań w zakresie badań naukowych i innowacji, a także wnoszenie finansowego wkładu do takiego programu, w oparciu o zobowiązanie partnerów do wniesienia wkładów finansowych i rzeczowych oraz integrację ich odnośnych działań przy wykorzystaniu działania do celów współfinansowania programu (współfinansowane partnerstwa europejskie).
3. Partnerstwa europejskie:
 - a) ustanawia się w przypadkach, gdy umożliwią one bardziej skuteczne osiągnięcie celów programu niż przez samą Wspólnotę;
 - b) realizuje się, przestrzegając takich zasad, jak: unijna wartość dodana, przejrzystość, otwartość, oddziaływanie, efekt mnożnikowy, długoterminowe zaangażowanie finansowe wszystkich uczestniczących stron, elastyczność, spójność i komplementarność z inicjatywami unijnymi, lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i międzynarodowymi;
 - c) zawiera się na czas określony i przewiduje warunki stopniowego wycofywania finansowania ze środków programu.

4. Przepisy i kryteria dotyczące ich kwalifikacji, realizacji, monitorowania, oceny i stopniowego finalizowania określono w załączniku III do programu „Horyzont Europa”.

Artykuł 8

Otwarty dostęp i otwarta nauka

Do programu mają zastosowanie przepisy dotyczące otwartego dostępu i otwartej nauki określone w programie „Horyzont Europa”.

Artykuł 9

Działania kwalifikowalne oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania wyników badań naukowych

1. Do finansowania kwalifikują się wyłącznie działania służące realizacji celów, o których mowa w art. 3.
2. Z zastrzeżeniem trzeciego i czwartego akapitu niniejszego artykułu, do działań wspieranych w ramach programu stosuje się tytuł II dotyczący zasad uczestnictwa w programie „Horyzont Europa”. W stosownych przypadkach zawarte w nim odniesienia do Unii i programu traktuje się jako odniesienia do Wspólnoty i niniejszego programu. Zawarte w nim odniesienia do „przepisów bezpieczeństwa” obejmują ochronę interesów obronnych państw członkowskich w rozumieniu art. 24 traktatu EURATOM.
3. Na zasadzie odstępstwa od art. 36 ust. 4 rozporządzenia ustanawiającego program „Horyzont Europa” prawo sprzeciwu może obejmować udzielanie licencji niewyłącznych.
4. Na zasadzie odstępstwa od art. 37 ust. 5 rozporządzenia ustanawiającego program „Horyzont Europa” beneficjent, który otrzymuje finansowanie od Wspólnoty, udostępnia instytucjom Wspólnoty, organom finansującym lub wspólnemu przedsięwzięciu Fusion for Energy dostęp do swoich rezultatów w celu rozwoju, realizacji i monitorowania strategii politycznych i programów Wspólnoty lub zobowiązań w ramach międzynarodowej współpracy z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi. Takie prawa dostępu obejmują prawo do upoważniania osób trzecich do korzystania z rezultatów w zamówieniach publicznych oraz prawo do udzielania sublicencji; są one ograniczone do wykorzystania niekomercyjnego i niekonkurencyjnego oraz są udzielane nieodpłatnie.
5. Mechanizm Ubezpieczeń Wzajemnych ustanowiony zgodnie z programem „Horyzont Europa” przeznaczony jest na pokrycie ryzyka związanego z niemożnością odzyskania od beneficjentów kwot należnych Komisji lub organom finansującym na podstawie niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 10

Finansowanie skumulowane, uzupełniające i łączone

1. Program realizuje się w synergii z innymi unijnymi programami finansowania. Aby osiągnąć cele programu oraz sprostać wyzwaniom wspólnym dla niniejszego programu i programu „Horyzont Europa”, działania dotyczące celów ustanowionych w niniejszym programie lub działania służące realizacji programu „Horyzont Europa” mogą korzystać z finansowego wkładu Wspólnoty. W szczególności program może zapewniać wkład finansowy na rzecz działania „Maria Skłodowska-Curie”, aby wspierać działania mające znaczenie dla badań jądrowych.
2. Działanie, które otrzymało wkład z innego programu unijnego, może również otrzymać wkład w ramach programu, pod warunkiem że wkłady te nie pokrywają tych samych kosztów. Zasady

każdego programu unijnego, z którego pochodzi wkład, mają zastosowanie do odnośnego wkładu na rzecz działania. Finansowanie skumulowane nie może przekroczyć łącznych kosztów kwalifikowalnych działania, a wsparcie z różnych programów unijnych można obliczać proporcjonalnie zgodnie z dokumentami określającymi warunki wsparcia.

3. Działania, które spełniają następujące łączne warunki porównawcze:
 - a) zostały ocenione w procedurze zaproszenia do składania wniosków w ramach programu;
 - b) spełniają minimalne wymagania jakościowe stawiane w tym zaproszeniu do składania wniosków;
 - c) nie mogą być finansowane w ramach tego zaproszenia do składania wniosków ze względu na ograniczenia budżetowe,

mogą otrzymać wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego+ lub Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich zgodnie z art. [67] ust. 5 rozporządzenia (UE) XX [ustanawiającego wspólne przepisy] i art. [8] rozporządzenia (UE) XX [w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej], pod warunkiem że działania te są spójne z celami odnośnego programu. Stosuje się przepisy funduszu, z którego udzielane jest wsparcie.

ROZDZIAŁ II

PROGRAMOWANIE, MONITOROWANIE, OCENA, KONTROLA

Artykuł 11

Programy prac

1. Program jest realizowany w ramach programów prac, o których mowa w art. 110 rozporządzenia finansowego, w drodze aktów wykonawczych zgodnie z procedurą sprawdzającą na podstawie art. 16 ust. 4. W stosownych przypadkach programy prac określają całkowitą kwotę zarezerwowaną na działania łączone.
2. Oprócz wymogów określonych w art. 110 rozporządzenia finansowego programy prac zawierają:
 - a) orientacyjną kwotę przydzieloną na każde działanie oraz orientacyjny harmonogram realizacji;
 - b) w odniesieniu do dotacji – ich priorytety, kryteria kwalifikacji i wyboru, relatywną wagę poszczególnych kryteriów przyznawania oraz maksymalną stawkę finansowania w odniesieniu do łącznych kosztów kwalifikowalnych;
 - c) wszelkie dodatkowe obowiązki beneficjentów, zgodnie z art. 35 i 37 rozporządzenia ustanawiającego program „Horyzont Europa”.
3. W przypadku wieloletniego programu prac dotyczącego działań bezpośrednich podejmowanych przez JRC Komisja zwraca się o opinię do Rady Gubernatorów JRC zgodnie z decyzją 96/282/Euratom.

Artykuł 12

Monitorowanie i sprawozdawczość

1. Wskaźniki odzwierciedlające postępy w realizacji programu w odniesieniu do celów ustanowionych w art. 3 określono w załączniku II, wraz ze ścieżkami oddziaływania.
2. Aby zapewnić skuteczną ocenę programu pod kątem realizacji jego celów, Komisja przyjmuje akty wykonawcze w celu opracowania przepisów dotyczących ram monitorowania i oceny, w tym przez zmiany załącznika II mające dostosować lub uzupełnić zawarte w nim wskaźniki ścieżek oddziaływania, jeżeli będzie to konieczne, oraz ustalić poziomy wyjściowe i docelowe. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą doradczą zgodnie z art. 16 ust. 3.
3. System sprawozdawczości dotyczącej realizacji celów zapewnia wydajne, skuteczne i terminowe gromadzenie danych na potrzeby monitorowania realizacji programu i jego rezultatów. W tym celu na odbiorców finansowania ze środków Wspólnoty oraz – w stosownych przypadkach – państwa członkowskie nakłada się proporcjonalne wymagania dotyczące sprawozdawczości.

Artykuł 13

Informacja, komunikacja, promocja, upowszechnianie i wykorzystywanie

1. Odbiorcy finansowania ze środków programu uznają pochodzenie i zapewniają eksponowanie finansowania ze środków Wspólnoty (w szczególności podczas promowania działań i ich rezultatów) poprzez dostarczanie spójnych, skutecznych i proporcjonalnych informacji skierowanych do różnych grup odbiorców, w tym do mediów i opinii publicznej.
2. Komisja prowadzi działalność informacyjną i komunikacyjną związaną z programem, jego działaniami i rezultatami. Zasoby finansowe przydzielone na program przyczyniają się również do komunikacji instytucjonalnej w zakresie priorytetów politycznych Wspólnoty, o ile są one związane z celami, o których mowa w art. 3.
3. Komisja ustanawia również strategię na rzecz upowszechniania i wykorzystywania służącą zwiększeniu dostępności i rozpowszechniania uzyskanych w programie rezultatów badań naukowych i innowacji oraz wiedzy, aby przyspieszyć ich wykorzystywanie, a następnie absorpcję przez rynek, oraz aby zwiększyć oddziaływanie programu. Zasoby finansowe przydzielone na program przyczyniają się również do komunikacji instytucjonalnej w zakresie priorytetów politycznych Wspólnoty oraz działań w zakresie informacji, komunikacji, promocji, upowszechniania i wykorzystywania, o ile są one związane z celami, o których mowa w art. 3.

Artykuł 14

Ocena

1. Oceny przeprowadza się w terminie pozwalającym na uwzględnienie ich wyników w procesie decyzyjnym dotyczącym programu, programu będącego jego kontynuacją i innych inicjatyw w zakresie badań naukowych i innowacji.
2. Ocena śródkresowa programu przeprowadzana jest z chwilą, gdy dostępne są wystarczające informacje na temat realizacji programu, jednak nie później niż trzy lata od rozpoczęcia realizacji programu. Obejmuje ona ocenę długotrwałych skutków poprzednich programów Euratom i stanowi podstawę do odpowiedniego dostosowania realizacji programu.

3. Po zakończeniu realizacji programu, lecz nie później niż cztery lata po upływie okresu określonego w art. 1, Komisja przeprowadza ocenę końcową programu. Obejmuje ona ocenę długotrwałych skutków poprzednich programów.
4. Komisja przekazuje wnioski z tych ocen, opatrzone własnymi komentarzami, Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów.

Artykuł 15

Audyty

1. System kontroli programu zapewnia właściwą równowagę między zaufaniem a kontrolą, z uwzględnieniem kosztów administracyjnych i innych kosztów kontroli na wszystkich poziomach, w szczególności kosztów ponoszonych przez beneficjentów.
2. Działania otrzymujące wspólne finansowanie z różnych programów unijnych podlegają tylko jednemu audytowi obejmującemu wszystkie odnośne programy i ich odpowiednie obowiązujące przepisy.
3. Komisja lub organ finansujący może opierać się na połączonych przeglądach systemów na poziomie beneficjenta. Takie połączone przeglądy są fakultatywne w odniesieniu do określonych rodzajów beneficjentów i składają się z audytu systemów i procesu, uzupełnionego audytem transakcji, przeprowadzanego przez właściwego niezależnego audytora posiadającego uprawnienia do wykonywania ustawowych badań dokumentów rachunkowych zgodnie z dyrektywą 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. Mogą być one wykorzystywane przez Komisję lub organ finansujący w celu określenia ogólnej pewności co do należytego zarządzania finansami oraz ponownego rozważenia poziomu audytów *ex post*, a także w celu wydawania poświadczeń sprawozdań finansowych.
4. Zgodnie z art. 127 rozporządzenia finansowego Komisja lub organ finansujący może opierać się na audytach dotyczących wykorzystania wkładów Wspólnoty przeprowadzanych przez inne osoby lub podmioty, w tym przez osoby lub podmioty inne niż te, które zostały upoważnione przez instytucje lub organy Unii.
5. Audyty można przeprowadzać w okresie do dwóch lat od płatności salda.

Artykuł 16

Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
2. Komitet spotyka się w dwóch różnych składach, które zajmują się odpowiednio aspektami programu związanymi z rozszczepieniem jądrowym oraz z syntezą jądrową.
3. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 4 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
4. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
5. W przypadku gdy opinia komitetu ma być uzyskana w drodze procedury pisemnej, procedura ta kończy się bez osiągnięcia rezultatu, gdy przed upływem terminu na wydanie opinii zdecyduje o tym przewodniczący komitetu lub wniesie o to zwykła większość członków komitetu.

6. Komisja regularnie informuje komitet o ogólnych postępach w realizacji programu oraz przekazuje mu aktualne informacje na temat wszystkich działań zaproponowanych lub finansowanych w ramach tego programu.

Artykuł 17

Ochrona interesów finansowych Unii

1. Komisja lub jej przedstawiciele oraz Trybunał Obrachunkowy mają uprawnienia do audytu lub — w przypadku organizacji międzynarodowych — uprawnienia do weryfikacji, zgodnie z umowami z nimi zawartymi, na podstawie dokumentacji i na miejscu, wobec wszystkich beneficjentów dotacji, wykonawców i podwykonawców, którzy otrzymali unijne środki finansowe na podstawie niniejszego rozporządzenia.
2. Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) może przeprowadzać dochodzenia administracyjne, w tym kontrole i inspekcje na miejscu, zgodnie z przepisami i procedurami określonymi w rozporządzeniu (UE, Euratom) nr 883/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady i w rozporządzeniu Rady (Euratom, WE) nr 2185/96, w celu ustalenia, czy wystąpiło nadużycie finansowe, korupcja lub jakiegokolwiek inne bezprawne działanie na szkodę interesów finansowych Unii w związku z finansowaniem unijnym lub unijnymi gwarancjami budżetowymi na podstawie niniejszego rozporządzenia.
3. Właściwe organy państw trzecich i organizacje międzynarodowe także mogą zostać zobowiązane do współpracy z Prokuraturą Europejską (EPPO), zgodnie z postanowieniami umów o wzajemnej pomocy prawnej, w przypadku gdy prowadzi ona postępowania przygotowawcze w sprawie przestępstw wchodzących w zakres jej kompetencji zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2017/1939.
4. Nie naruszając przepisów ust. 1 i 2, w umowach o współpracy z państwami trzecimi i z organizacjami międzynarodowymi, zamówieniach, umowach o udzielenie dotacji i innych zobowiązaniach prawnych, jak również umowach ustanawiających gwarancję budżetową, wynikających z wdrażania niniejszego rozporządzenia zamieszcza się przepisy wyraźnie uprawniające Komisję, Trybunał Obrachunkowy i OLAF do prowadzenia takich audytów, kontroli i inspekcji na miejscu, zgodnie z ich odpowiednimi kompetencjami. Obejmuje to przepisy zapewniające, by wszelkie osoby trzecie zaangażowane w wykonywanie środków finansowych Unii lub operacji finansowania objętej, w całości lub w części, wsparciem w postaci gwarancji budżetowej, przyznawały równoważne prawa.

ROZDZIAŁ III

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

Artykuł 18

Uchylenie

Rozporządzenie [nr: ... *ustanawiające program Euratom 2019–2020*] traci moc ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2021 r.

Artykuł 19

Przepisy przejściowe

1. Niniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na kontynuację lub modyfikację danych działań, aż do ich zamknięcia, zgodnie z rozporządzeniem [*program Euratom 2019–2020*], które nadal stosuje się do danych działań aż do ich zamknięcia.
2. W razie potrzeby nieukończone zadania wykonywane przez komitet ustanowiony na mocy rozporządzenia [*program Euratom 2019–2020*] przejmuje komitet, o którym mowa w art. 16.
3. Pula środków finansowych przeznaczonych na program może również obejmować wydatki na wsparcie techniczne i administracyjne na potrzeby przejścia między programem a środkami przyjętymi w ramach poprzedniego programu [*program Euratom 2019–2020*].
4. Środki powracające z instrumentów finansowych ustanowionych rozporządzeniem [*program Euratom 2019–2020*] mogą być inwestowane w program InvestEU ustanowiony rozporządzeniem XX¹³.

Artykuł 20

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*

OCENA SKUTKÓW FINANSOWYCH REGULACJI

1. STRUKTURA WNIOSKU/INICJATYWY

- 1.1. Tytuł wniosku/inicjatywy
- 1.2. Obszary polityki, których dotyczy wniosek/inicjatywa (*klaster programów*)
- 1.3. Charakter wniosku/inicjatywy
- 1.4. Uzasadnienie wniosku/inicjatywy
- 1.5. Okres trwania wniosku/inicjatywy i jego wpływ finansowy
- 1.6. Planowane tryby zarządzania

2. ŚRODKI ZARZĄDZANIA

- 2.1. Zasady nadzoru i sprawozdawczości
- 2.2. System zarządzania i kontroli
- 2.3. Środki zapobiegania nadużyciom finansowym i nieprawidłowościom

3. SZACUNKOWY WPŁYW FINANSOWY WNIOSKU/INICJATYWY

- 3.1. Działy wieloletnich ram finansowych i linie budżetowe po stronie wydatków, na które wniosek/inicjatywa ma wpływ
- 3.2. Szacunkowy wpływ na wydatki
 - 3.2.1. *Synteza szacunkowego wpływu na wydatki*
 - 3.2.2. *Szacunkowy wpływ na środki administracyjne*
 - 3.2.3. *Udział osób trzecich w finansowaniu*
- 3.3. Szacunkowy wpływ na dochody

1. STRUKTURA WNIOSKU/INICJATYWY

1.1. Tytuł wniosku/inicjatywy

Rozporządzenie Rady ustanawiające program badawczo-szkoleniowy Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej na lata 2021–2025 uzupełniający „Horyzont Europa” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji – oraz uchylające rozporządzenie Rady w sprawie programu badawczo-szkoleniowego Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (2019–2020) uzupełniającego „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji

1.2. Obszary polityki, których dotyczy wniosek/inicjatywa (*klaster programów*)

01.03 Program badawczo-szkoleniowy Euratom

1.3. Wniosek/inicjatywa dotyczy:

☒ nowego działania

☐ nowego działania, będącego następstwem projektu pilotażowego/działania przygotowawczego¹

☐ przedłużenia bieżącego działania

☐ połączenia lub przekształcenia co najmniej jednego działania pod kątem innego nowego działania

1.4. Uzasadnienie wniosku/inicjatywy

1.4.1. *Potrzeby, które należy zaspokoić w perspektywie krótko- lub długoterminowej, w tym szczegółowy terminarz przebiegu realizacji inicjatywy*

Wykorzystywanie energii jądrowej do zastosowań energetycznych i niezwiązanych z wytwarzaniem energii wymaga podejmowania nieustannych wysiłków na rzecz ograniczenia zagrożeń dla bezpieczeństwa oraz wspierania rozwoju bezpiecznych technologii jądrowych i optymalnej ochrony radiologicznej. Rosnąca liczba różnorodnych zastosowań promieniowania jonizującego wymaga zapewnienia ochrony ludzi i środowiska przed niepotrzebnym narażeniem na promieniowanie. Technologie wykorzystujące promieniowanie jonizujące stosowane są powszechnie w Europie w wielu dziedzinach, takich jak ochrona zdrowia, przemysł i badania naukowe i przynoszą znaczne korzyści dla obywateli Europy i jej gospodarki. Prowadzone w państwach członkowskich publiczne i prywatne badania mogą w znacznym stopniu przyczynić się do tych korzyści, a Europejska Wspólnota Energii Atomowej ma za zadanie uzupełniać wysiłki państw członkowskich poprzez realizację programu badawczo-szkoleniowego.

Badania naukowe wspierane przez Euratom powinny pomóc państwom członkowskim oraz sektorowi przemysłu w spełnianiu wymogów traktatu EURATOM i szeregu dyrektyw:

- dyrektywy Rady 2014/87/Euratom z dnia 8 lipca 2014 r. zmieniającej dyrektywę 2009/71/Euratom ustanawiającą wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych, która wprowadza ogólnounijny nadrzędny cel w zakresie bezpieczeństwa, aby zapobiegać awariom i uwolnieniom substancji

¹ O którym mowa w art. 58 ust. 2 lit. a) lub b) rozporządzenia finansowego.

promieniotwórczych poza obiekt jądrowy. We wspomnianej dyrektywie podkreślono potrzebę wykorzystywania przez państwa członkowskie wyników badań naukowych w celu jej wdrażania i utworzono system wzajemnej oceny;

- dyrektywy Rady 2011/70/Euratom ustanawiającej ramy wspólnotowe w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi;
- dyrektywy Rady 2013/59/Euratom ustanawiającej podstawowe normy bezpieczeństwa w celu ochrony przed zagrożeniami wynikającymi z narażenia na działanie promieniowania jonizującego;
- przepisów dotyczących wymogów Euratom w zakresie zabezpieczeń ustanowionych w rozdziale 7 traktatu EURATOM i przepisów odnoszących się do ich stosowania.

Proponowany program będzie realizowany od 2021 r. przez okres pięciu lat zgodnie z art. 7 traktatu EURATOM, z możliwością przedłużenia o dwa lata do roku 2027 zgodnie z okresem obowiązywania programu „Horyzont Europa” i wieloletnich ram finansowych.

W ramach proponowanego programu nadal będą realizowane najważniejsze działania badawcze prowadzone w ramach bieżącego programu Euratom (dotyczące ochrony radiologicznej, bezpieczeństwa jądrowego, jądrowego bezpieczeństwa fizycznego, gospodarowania odpadami promieniotwórczymi, ochrony radiologicznej i energii termojądrowej), przy jednoczesnym zwiększeniu nacisku na zastosowania promieniowania jonizującego niezwiązane z wytwarzaniem energii oraz likwidację obiektów jądrowych.

1.4.2. *Wartość dodana z tytułu zaangażowania Unii Europejskiej (może wynikać z różnych czynników, na przykład korzyści koordynacyjnych, pewności prawa, większej efektywności lub komplementarności). Na potrzeby tego punktu „wartość dodaną z tytułu zaangażowania Unii” należy rozumieć jako wartość wynikającą z unijnej interwencji, wykraczającą poza wartość, która zostałaby wytworzona przez same państwa członkowskie.*

Kluczową europejską wartością dodaną programu jest mobilizacja większej puli doskonałości, wiedzy fachowej i wielodyscyplinarności w badaniach nad rozszczepieniem jądrowym i syntezą jądrową, niż jest to możliwe na poziomie poszczególnych państw członkowskich. Technologie jądrowe i technologie wykorzystujące promieniowanie jonizujące w dalszym ciągu odgrywają ważną rolę w życiu obywateli Europy, bez względu na to, czy służą one dostarczaniu energii i zapewnianiu bezpieczeństwa jej dostaw, czy też zastosowaniom promieniowania i radionuklidów w medycynie i przemyśle. Bezpieczne korzystanie z tych technologii jest sprawą najwyższej wagi, a programy badawcze pomagają utrzymać najwyższe normy bezpieczeństwa, ochrony i zabezpieczeń w tym obszarze. Program skupia się również na rozwoju energii termojądrowej – potencjalnie niewyczerpalnego i przyjaznego dla klimatu źródła energii.

Ogólnounijne podejście do bezpieczeństwa jądrowego, gospodarowania odpadami radioaktywnymi i ochrony radiologicznej jest istotne w celu zapewnienia najwyższych standardów ochrony obywateli i środowiska naturalnego w całej Europie i poza nią. Program umożliwia także szerszą koordynację kształcenia i szkolenia w całej Europie, wykorzystanie infrastruktury badawczej i współpracę międzynarodową. Jest to szczególnie korzystne dla mniejszych państw

członkowskich, które mogą wykorzystać korzyści skali wynikające z ogólnoeuropejskiego efektu łączenia i wspólnego korzystania z zasobów. Program zapewnia, za pośrednictwem Wspólnego Centrum Badawczego (JRC), ważne niezależne doradztwo naukowe wspomagające wdrażanie europejskiej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa jądowego, gospodarowania odpadami promieniotwórczymi, ochrony radiologicznej, jądowego bezpieczeństwa fizycznego, zabezpieczeń materiałów jądowych i nierozprzestrzeniania broni jądowej. Ze względu na unikalną infrastrukturę i laboratoria JRC odgrywa kluczową rolę w obszarze badań jądowych i szkoleń w dziedzinie jądowej w Europie. Zaangażowanie przemysłu europejskiego w działalność badawczą w dziedzinie syntezy jądowej sprzyja innowacjom, np. poprzez rozwój produktów pochodnych wykorzystujących zaawansowane technologie w innych sektorach, takich jak sektor medyczny i lotniczy.

1.4.3. *Główne wnioski wyciągnięte z podobnych działań*

Zgodnie z art. 22 rozporządzenia (Euratom) nr 1314/2013 w 2017 r. Komisja dokonała oceny śródkresowej programu Euratom na lata 2014–2018. W sprawozdaniu (COM(2017) 697) zawarto przegląd strategiczny procesu oceny i odpowiedzi Komisji na zalecenia niezależnych grup ekspertów. Towarzyszące sprawozdaniu dokumenty robocze służb Komisji (SWD(2017) 426 i 427) zawierają więcej szczegółów na temat oceny w odniesieniu do stosowności, skuteczności, efektywności i europejskiej wartości dodanej. Kluczowe wnioski z oceny są następujące:

- Należy kontynuować wsparcie na rzecz badań jądowych koncentrujących się na bezpieczeństwie jądowym, zabezpieczeniach materiałów jądowych, jądowym bezpieczeństwie fizycznym, gospodarowaniu odpadami, ochronie radiologicznej i rozwoju syntezy jądowej.
- Należy w dalszym ciągu udoskonalać, we współpracy z beneficjentami, organizację wspólnych programów europejskich w dziedzinie jądowej i zarządzanie nimi.
- Należy kontynuować i intensyfikować działania Euratomu w zakresie kształcenia i szkolenia w celu rozwijania odpowiednich umiejętności stanowiących podstawę wszystkich aspektów bezpieczeństwa jądowego, jądowego bezpieczeństwa fizycznego i ochrony radiologicznej.
- Należy w dalszym ciągu wykorzystywać synergie między programem Euratom i innymi obszarami tematycznymi programu ramowego UE w celu zajęcia się zagadnieniami przekrojowymi takimi jak medyczne zastosowania promieniowania, zmiana klimatu, bezpieczeństwo i gotowość na wypadek sytuacji wyjątkowej oraz wkład do nauk jądowych.
- Należy w dalszym ciągu wykorzystywać synergie między działaniami pośrednimi i bezpośrednimi programu Euratom.

1.4.4. *Spójność z innymi właściwymi instrumentami oraz możliwa synergia*

Program Euratom stanowi uzupełnienie programu w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” w obszarach takich jak zdrowie (medyczne zastosowania promieniowania jonizującego), bezpieczeństwo, energia oraz edukacja i szkolenia, a także zapewnia synergie z tym programem. Program Euratomu w zakresie badań nad syntezą jądową będzie realizowany w pełnej

komplementarności i koordynacji z działaniami związanymi z ITER. W ramach programu będą kontynuowane działania w celu uspoźnienia krajowych programów w zakresie syntezy jądrowej, ochrony radiologicznej oraz gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi poprzez realizację wspólnych programów europejskich. Ponadto oczekuje się synergii z programami likwidacji obiektów jądrowych w takich obszarach, jak rozwój i testowanie technologii, szkolenia i wymiana najlepszych praktyk.

Program jest spójny z polityką Unii we wszystkich dziedzinach związanych ogólnie z badaniami i innowacjami, a w szczególności z aspektami bezpieczeństwa jądrowego i powiązanymi aspektami dotyczącymi bezpieczeństwa. Wspiera on zatem wdrażanie:

- dyrektywy Rady 2009/71/Euratom ustanawiającej wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych, zmienionej dyrektywą Rady 2014/87/Euratom;
- dyrektywy Rady 2011/70/Euratom ustanawiającej ramy wspólnotowe w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi;
- dyrektywy Rady 2013/59/Euratom ustanawiającej podstawowe normy bezpieczeństwa w celu ochrony przed zagrożeniami wynikającymi z narażenia na działanie promieniowania jonizującego;
- rozdziału 7 traktatu EURATOM dotyczącego unijnego systemu zabezpieczeń materiałów jądrowych.

1.5. Okres trwania wniosku/inicjatywy i jego wpływ finansowy

X Ograniczony czas trwania

- **X** od 01.01.2021 do 31.12.2025
- **X** Okres trwania wpływu finansowego: od 2021 r. do 2025 r. w odniesieniu do środków na zobowiązania oraz od 2021 r. do 2031 r. w odniesieniu do środków na płatności.

☐ Nieograniczony czas trwania

- Wprowadzenie w życie z okresem rozruchu od RRRR r. do RRRR r.,

po którym następuje faza operacyjna.

1.6. Planowane tryby zarządzania²

X Bezpośrednie zarządzanie przez Komisję

- **X** w ramach jej służb, w tym za pośrednictwem jej pracowników w delegaturach Unii;

- ☐ przez agencje wykonawcze;

☐ Zarządzanie dzielone z państwami członkowskimi

☐ Zarządzanie pośrednie poprzez przekazanie zadań związanych z wykonaniem budżetu:

- ☐ państwom trzecim lub organom przez nie wyznaczonym;
- ☐ organizacjom międzynarodowym i ich agencjom (należy wyszczególnić);
- ☐ EBI oraz Europejskiemu Funduszowi Inwestycyjnemu;
- ☐ organom, o których mowa w art. 70 i 71 rozporządzenia finansowego;
- ☐ organom prawa publicznego;
- ☐ podmiotom podlegającym prawu prywatnemu, które świadczą usługi użyteczności publicznej, o ile zapewniają one odpowiednie gwarancje finansowe;
- ☐ podmiotom podlegającym prawu prywatnemu państwa członkowskiego, którym powierzono realizację partnerstwa publiczno-prywatnego oraz które zapewniają odpowiednie gwarancje finansowe;
- ☐ osobom odpowiedzialnym za wykonanie określonych działań w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa na mocy tytułu V Traktatu o Unii Europejskiej oraz określonym we właściwym podstawowym akcie prawnym.
- *W przypadku wskazania więcej niż jednego trybu należy podać dodatkowe informacje w części „Uwagi”.*

Uwagi

Program będzie realizowany bezpośrednio przez służby Komisji. Komisja może jednak zdecydować, jeśli uzna to za właściwe, aby powierzyć realizację określonych części programu państwom członkowskim, osobom lub przedsiębiorstwom albo państwom trzecim,

²

Wyjaśnienia dotyczące trybów zarządzania oraz odniesienia do rozporządzenia finansowego znajdują się na następującej stronie:

<https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

organizacjom międzynarodowym lub obywatelom państw trzecich zgodnie z art. 10 traktatu EURATOM.

2. ŚRODKI ZARZĄDZANIA

2.1. Zasady nadzoru i sprawozdawczości

Określić częstotliwość i warunki

Krótko-, średnio- i długoterminowe wskaźniki zostały ustalone w oparciu o różne ścieżki oddziaływania. Zasady dotyczące sprawozdawczości dla uczestników zostały zaprojektowane z uwzględnieniem tych wskaźników, ale również ze świadomym zamiarem ograniczenia obciążenia administracyjnego dla uczestników. W miarę możliwości dane będą pozyskiwane z otwartych źródeł.

Wszystkie dane dotyczące procesów zarządzania (wniosków, wskaźników skuteczności, czasu oczekiwania na przyznanie dotacji, rodzaju beneficjentów itd.) będą gromadzone i przechowywane oraz udostępniane w czasie rzeczywistym za pośrednictwem specjalnej bazy danych. Obecnie system dostępu do danych referencyjnych (CORDA) działa dobrze i jest dostępny dla państw członkowskich i innych zainteresowanych podmiotów.

Sporządzone zostanie sprawozdanie zawierające informacje na temat procesów zarządzania (począwszy od pierwszego roku) oraz, stopniowo, informacje na temat produktów i rezultatów. Planuje się ocenę śródkresową i końcową.

Ponadto wyniki działań bezpośrednich JRC są oceniane wewnętrznie za pomocą corocznej oceny wewnętrznej i zewnętrznie za pomocą wzajemnej oceny przez ekspertów najwyższej rangi wybranych w porozumieniu z Radą Gubernatorów JRC.

2.2. System zarządzania i kontroli

2.2.1. *Uzasadnienie dla systemu zarządzania, mechanizmów finansowania wykonania, warunków płatności i proponowanej strategii kontroli*

Program Euratom będzie realizowany w trybie zarządzania bezpośredniego. Komisja może jednak zdecydować, jeśli uzna to za właściwe i skuteczne, aby realizować działania Euratom w trybie zarządzania dzielonego lub zarządzania pośredniego.

Strategia kontroli będzie się opierać na:

- procedurach kwalifikacji najlepszych projektów i przełożeniu ich na instrumenty prawne;
- zarządzaniu projektami i kontraktami przez cały okres trwania każdego projektu;
- kontrolach *ex ante* dotyczących 100 % wniosków o płatność;
- poświadczeniach sprawozdań finansowych powyżej określonego progu;
- audytach *ex post* na próbie zrealizowanych płatności
- oraz na naukowej ocenie rezultatów projektów.

Z pierwszych wyników audytów programu „Horyzont 2020” (w tym programu Euratom) można wnioskować, że poziomy błędu zostały utrzymane w oczekiwanym zakresie (zob. sekcja 2.2.2). Pokazuje to, że wprowadzone już środki służące uproszczeniu były skuteczne, chociaż można je jeszcze usprawnić.

2.2.2. *Informacje dotyczące zidentyfikowanego ryzyka i systemów kontroli wewnętrznej ustanowionych w celu jego ograniczenia*

Podstawowym modelem finansowania do tej pory był zwrot kosztów kwalifikowalnych. Jak konsekwentnie zwracał uwagę Europejski Trybunał Obrachunkowy, ostatnio w swoim sprawozdaniu rocznym za 2016 r., „główne ryzyko wystąpienia nieprawidłowości polega na tym, że beneficjenci mogą zadeklarować koszty niekwalifikowalne, co nie zostanie wykryte ani skorygowane przed [dokonaniem zwrotu]. Ryzyko to jest szczególnie wysokie w przypadku siódmego programu ramowego w zakresie badań [i analogicznie programu Euratom], którego skomplikowane przepisy dotyczące kwalifikowalności są często błędnie interpretowane przez beneficjentów (zwłaszcza tych mniej zaznajomionych z przepisami, takich jak MŚP, podmioty uczestniczące w programie po raz pierwszy i podmioty spoza UE)”.

Trybunał docenił wartość uproszczeń wprowadzonych w programie „Horyzont 2020” [i tym samym również w programie Euratom na lata 2014–2018]. W swoim sprawozdaniu rocznym za 2016 r. zalecił jednak szersze zastosowanie uproszczonych form kosztów. Takie uproszczone formy kosztów są już stosowane w niektórych częściach programu lub w odniesieniu do konkretnych rodzajów wydatków.

Jeśli chodzi o dotacje, szacowany reprezentatywny poziom błędu w odniesieniu do siódmego programu ramowego [w tym programu Euratom] wyniósł 5 %, przy czym poziom błędu resztowego wyniósł około 3 %, po uwzględnieniu wszystkich odzyskanych środków i korekt, które zostały lub zostaną wdrożone. Poziomy błędów były jednak niższe w tych częściach programu, w których możliwe było szersze zastosowanie uproszczonych form kosztów lub w które zaangażowana była mała i stabilna grupa beneficjentów.

Pierwsze rezultaty programu „Horyzont 2020” (w tym programu Euratom) wskazują na reprezentatywny poziom błędów wynoszący około 3 %, a poziom błędów resztowych – mniej niż 2,5 %. Należy jednak zauważyć, że jest to wczesny szacunek, który należy stosować ostrożnie i który może wzrosnąć nawet do poziomu 3–4 % (poziom błąd przewidywany przez Komisję we wniosku dotyczącym programu „Horyzont 2020” i programu Euratom na lata 2014–2018 wynosił 3,5 %, chociaż nie uwzględniono w nim różnych dodatkowych zawiłości dodanych w trakcie procesu legislacyjnego). Poziom błąd resztowy powinien pozostać na poziomie poniżej 3 %; jest zbyt wcześnie, aby stwierdzić, czy zostanie osiągnięty poziom 2 %.

Niektóre błędy wynikają z faktu, że beneficjenci nie zrozumieli zasad. Błędy te można wyeliminować przez uproszczenie, chociaż nadal pozostanie pewna złożoność. Inne błędy wynikają z faktu, że beneficjenci nie przestrzegali zasad. Dotyczy to mniejszości spraw, ale uproszczenie obecnych przepisów nie rozwiąże tej kwestii.

Analiza poziomów błędów³³ w odniesieniu do przeprowadzonych dotychczas audytów programu „Horyzont 2020” (w tym programu Euratom) wykazała, że:

³³ % wartości w EUR w stosunku do wszystkich dostosowań kosztów bezpośrednich na korzyść budżetu UE.

- około 63 % błędów odnosi się do błędów w naliczaniu kosztów personelu. Stwierdzone regularne problemy to: nieprawidłowe obliczenie efektywnego czasu pracy; nieprawidłowe stawki lub nieprawidłowa liczba naliczonych godzin;
- około 22 % błędów odnosi się do innych kosztów bezpośrednich (niedotyczących personelu). Najczęściej spotykanym błędem jest brak bezpośredniego pomiaru kosztów;
- około 6 % błędów odnosi się do kosztów podwykonawstwa, 4 % do kosztów podróży i 5 % do innych kategorii. Należy zauważyć, że w odniesieniu do kosztów pośrednich odsetek błędów, który wynosił 28 % w siódmym programie ramowym (w tym w programie Euratom), został ograniczony niemal do zera dzięki wprowadzeniu stawki ryczałtowej dla kosztów pośrednich.

Błędy stwierdzone w trakcie audytów programu „Horyzont 2020” i programu Euratom pokazują, że można by uniknąć niektórych z nich dzięki uproszczeniom i wyeliminowaniu niepotrzebnego formalizmu w przepisach. Niektóre zmiany wprowadzono już w programie „Horyzont 2020” i programie Euratom (na przykład nowe przepisy dotyczące fakturowania wewnętrznego i dodatkowego wynagrodzenia), a inne zostaną w miarę możliwości wprowadzone w programie „Horyzont Europa” i programie Euratom na lata 2021–2025. Jednakże wpływ tych zmian na poziom błędów będzie obecnie ograniczony i zasadniczo pozwolą one uniknąć jedynie niewielkich błędów.

Szersze zastosowanie uproszczonych form kosztów, takich jak stawki ryczałtowe i koszty jednostkowe, jak również dalsze upraszczanie zasad, pomoże w obniżeniu poziomu błędów w przyszłości z szacowanego na podstawie reprezentatywnej poziomu 3–4 %. Nadal jednak występuje zasadniczy problem błędów w metodzie finansowania opartej na zwrocie kosztów kwalifikowalnych. W takim systemie reprezentatywny poziom błędów może zostać zmniejszony do 2,5–3,5 %, a poziom błędów resztowego, po korektach, wyniesie około (lecz niekoniecznie poniżej) 2 %.

W programie „Horyzont 2020” wprowadzono finansowanie w formie płatności ryczałtowej w ramach etapu 1 programu dla MŚP. Umożliwia to płatność w wysokości 50 000 EUR w momencie dostarczenia zadowalającego wyniku naukowego. Nie wymaga się żadnego dodatkowego uzasadnienia tej płatności, takiego jak faktury, arkusze czasu pracy, dowody płatności itp. Nie występują błędy finansowe.

Finansowanie ryczałtowe zaproponowano w ramach programu „Horyzont 2020”, ale uznano je za nieodpowiednie lub przedwczesne. Niemniej jednak w programie prac na 2018 r. w ramach programu „Horyzont 2020” Komisja prowadzi programy pilotażowe oparte na finansowaniu ryczałtowym. Jednocześnie Komisja podjęła szereg działań w zakresie komunikacji, aby rozwiązać obawy zainteresowanych stron dotyczące tej formy finansowania.

Program pilotażowy musi zostać oceniony, szczególnie pod kątem osiągnięcia wszystkich celów programu (a nie tylko obniżenia poziomu błędów). Jednak oczywiste jest, że szersze wykorzystanie finansowania ryczałtowanego zmniejszyłoby poziom błędów. Spowodowałoby to jednak przeniesienie zagrożeń na inne etapy systemu kontroli wewnętrznej – ważniejsza stanie się ocena, a także ocena wyniku.

Wniosek w sprawie programu Euratom umożliwia Komisji korzystanie z modelu finansowania opartego na finansowaniu ryczałtowym, a Komisja zamierza szerzej wykorzystać ten model finansowania. Jest jednak zbyt wcześnie, aby stwierdzić, jak

szeroko można go wykorzystać. Będzie to zależało od rezultatów prowadzonych obecnie programów pilotażowych.

Liczba przedmiotowych transakcji oznacza, że wysoki poziom systematycznej kontroli *ex ante* byłby bardzo kosztowny. Obecna strategia kontroli opiera się zatem na kontrolach *ex ante* prowadzonych na podstawie analizy ryzyka oraz kontrolach *ex post* w celu oceny poziomu błędu oraz wykrycia i odzyskania niekwalifikowalnych kwot. Ponieważ poziomy błąd utrzymały się w określonym zakresie, uznaje się, że taka strategia kontroli jest skuteczna. Uwzględniono dalszy rozwój niektórych aspektów, na przykład włączenie audytów systemów i procesów, ale nie proponuje się radykalnych zmian.

2.2.3. *Oszacowanie i uzasadnienie efektywności kosztowej kontroli (relacja kosztów kontroli do wartości zarządzanych funduszy powiązanych) oraz ocena prawdopodobnego ryzyka błędu (przy płatności i przy zamykaniu)*

Szacunek kosztów systemu kontroli (oceny, kwalifikacji, zarządzania projektem i kontroli *ex ante* i *ex post*) mieści się w zakresie 3–4 % we wszystkich służbach Komisji odpowiedzialnych za realizację poprzednich programów ramowych w 2017 r. (łącznie z kosztami zarządzania siódmym programem ramowym i programem „Horyzont 2020”). Uznaje się to za rozsądne koszty w świetle wysiłków niezbędnych do zapewnienia osiągnięcia celów oraz liczby transakcji.

Spodziewane ryzyko wystąpienia błędu przy wypłacie dotacji z zastosowaniem modelu finansowania opartego na zwrocie kosztów kwalifikowalnych wynosi 2,5–3,5 %. Ryzyko błędu przy zamykaniu (po uwzględnieniu skutków kontroli i korekt) wynosi około (lecz niekoniecznie poniżej) 2 %. Oczekiwane ryzyko błędu w przypadku dotacji z zastosowaniem modelu finansowania opartego na finansowaniu ryczałtowym wynosi blisko 0 % (przy płatności i przy zamykaniu). Ogólne oczekiwania co do poziomów błędu będą zależały od równowagi między obiema metodami finansowania (zwrot kosztów kwalifikowalnych i płatności ryczałtowe). Komisja zamierza w stosownych przypadkach korzystać z modelu finansowania opartym na finansowaniu ryczałtowym. Jednak głównym motywem przyjęcia finansowania ryczałtowego nie jest zmniejszenie poziomu błędu, lecz osiągnięcie wszystkich celów programu. Ten scenariusz opiera się na założeniu, że środki upraszczające nie ulegną znacznym modyfikacjom w procesie decyzyjnym.

Uwaga: niniejsza sekcja dotyczy tylko procesu zarządzania dotacjami; w przypadku wydatków administracyjnych i operacyjnych ponoszonych w związku z procesami zamówień publicznych, ryzyko błędu przy płatności i przy zamknięciu powinno wynosić poniżej 2 %.

2.3. **Środki zapobiegania nadużyciom finansowym i nieprawidłowościom**

Określić istniejące lub przewidywane środki zapobiegania i ochrony, np. ze strategii zwalczania nadużyć finansowych.

Służby Komisji, którym powierzono realizację programu Euratom, są zdecydowane zwalczać nadużycia finansowe na wszystkich etapach procesu zarządzania dotacjami. Opracowały one i realizują strategie zwalczania nadużyć finansowych, obejmujące intensywniejsze wykorzystanie informacji operacyjnych, zwłaszcza z wykorzystaniem zaawansowanych narzędzi informatycznych, a także szkolenia i informowanie personelu. Wysiłki te będą kontynuowane. Ogólnie rzecz biorąc, proponowane środki powinny mieć pozytywny wpływ na walkę z nadużyciami

finansowymi; dotyczy to zwłaszcza większego nacisku na audyt oparty na ryzyku oraz wzmocnionej oceny i kontroli naukowej.

Obecna strategia zwalczania nadużyć finansowych wdrażana przez służby Komisji odpowiedzialne za realizację poprzednich programów Euratom i obejmująca dotacje, a także strategie zwalczania nadużyć finansowych w odniesieniu do innych wydatków, zostaną zaktualizowane po przeglądzie strategii Komisji w zakresie zwalczania nadużyć finansowych w 2018 r. Obejmie to również różne rodzaje ryzyka związanego z finansowaniem ryczałtowym, które należy uwzględnić.

Należy podkreślić, że wykryte nadużycia finansowe były bardzo niewielkie w stosunku do całości wydatków, niemniej jednak dyrekcje generalne, którym powierzono wykonanie budżetu przeznaczzonego na badania naukowe, nadal stawiają sobie za cel zwalczanie takich nadużyć.

Prawodawstwo zapewni możliwość przeprowadzania audytów i kontroli na miejscu przez służby Komisji, w tym OLAF, przy użyciu standardowych przepisów zalecanych przez OLAF.

3. SZACUNKOWY WPLYW FINANSOWY WNIOSKU/INICJATYWY

3.1. Dział wieloletnich ram finansowych i proponowane nowe linie budżetowe po stronie wydatków

Dział wieloletnich ram finansowych	Linia budżetowa	Rodzaj środków	Wkład			
	1. Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa	Zróżn. / niezróżn. ³⁴	państw EFTA ³⁵	krajów kandydujących ³⁶	państw trzecich	w rozumieniu art. [21 ust. 2 lit. b)] rozporządzenia finansowego
H1	01.010301 Wydatki związane z urzędnikami i pracownikami zatrudnionymi na czas określony realizującymi programy w zakresie badań naukowych i innowacji — Program Euratom	niezróżn.	NIE	TAK	TAK	NIE
	01.010302 Personel zewnętrzny realizujący programy w zakresie badań naukowych i innowacji — Program Euratom					
	01.010303 Inne wydatki na zarządzanie programami w zakresie badań naukowych i innowacji — Program Euratom					
	01.030100 Badania naukowe i rozwój w dziedzinie syntezy jądrowej	zróżn.				
	01.030201 Rozszczepienie jądrowe, bezpieczeństwo jądrowe i ochrona radiologiczna					
01.030202 Działania bezpośrednie podejmowane przez Wspólne Centrum Badawcze						

³⁴ Środki zróżnicowane / środki niezróżnicowane

³⁵ EFTA: Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu

³⁶ Kraje kandydujące oraz w stosownych przypadkach potencjalne kraje kandydujące z Bałkanów Zachodnich.

3.2. Szacunkowy wpływ na wydatki

3.2.1. Synteza szacunkowego wpływu na wydatki

w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

Dział wieloletnich ram finansowych	1	Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa
---	----------	---

			2021	2022	2023	2024	2025	po 2025 r.	OGÓŁEM
Środki operacyjne (w podziale na linie budżetowe wymienione w pkt 3.1)	Środki na zobowiązania	(1)	202,364	205,998	210,531	214,085	219,475		1 052,453
	Środki na płatności	(2)	4,171	174,120	180,924	196,838	202,306	294,094	1 052,453
01 03 01 Badania naukowe i rozwój w dziedzinie syntezy jądrowej	Środki na zobowiązania	(1a)	130,964	133,300	136,249	138,523	142,054		681,089
	Środki na płatności	(2a)		125,000	128,000	132,000	135,000	161,089	681,089
01 03 02 01 Rozszczepienie jądrowe, bezpieczeństwo jądrowe i ochrona radiologiczna	Środki na zobowiązania	(1b)	59,815	60,882	62,229	63,268	64,881		311,074
	Środki na płatności	(2b)		40,000	42,000	53,000	55,000	121,074	311,074
01 03 02 02 Działania bezpośrednie podejmowane przez Wspólne Centrum Badawcze	Środki na zobowiązania	(1c)	11,585	11,817	12,053	12,294	12,541		60,290
	Środki na płatności	(2c)	4,171	9,120	10,924	11,838	12,306	11,931	60,290
Środki administracyjne finansowane ze środków przydzielonych na program ³⁷	Środki na zobowiązania = środki na płatności	(3)	119,636	122,002	124,469	126,915	129,525		622,547

³⁷ Wsparcie techniczne lub administracyjne oraz wydatki na wsparcie realizacji programów lub działań UE (dawne linie „BA”), pośrednie badania naukowe, bezpośrednie badania naukowe.

OGÓŁEM środki przydzielone na program	Środki na zobowiązania	=1+3	322,000	328,000	335,000	341,000	349,000		1 675,000
	Środki na płatności	=2+3	123,807	296,122	305,393	323,753	331,831	294,094	1 675,000

Dział wieloletnich ram finansowych	7	„Wydatki administracyjne”
---	----------	----------------------------------

w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

		2021	2022	2023	2024	2025	po 2025 r.	OGÓŁEM
Zasoby ludzkie								
Pozostałe wydatki administracyjne								
OGÓŁEM środki na DZIAŁ 7 wieloletnich ram finansowych	(Środki na zobowiązania ogółem = środki na płatności ogółem)							

w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

		2021	2022	2023	2024	2025	po 2025 r.	OGÓŁEM
OGÓŁEM środki z wszystkich DZIAŁÓW wieloletnich ram finansowych	Środki na zobowiązania	322,000	328,000	335,000	341,000	349,000		1 675,000
	Środki na płatności	123,807	296,121	305,393	323,753	331,831	294,094	1 675,000

3.2.2. Podsumowanie szacunkowego wpływu na środki administracyjne

- ☐ Wniosek/inicjatywa nie wiąże się z koniecznością wykorzystania środków administracyjnych
- ☒ Wniosek/inicjatywa wiąże się z koniecznością wykorzystania środków administracyjnych, jak określono poniżej:

w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

Rok	2021	2022	2023	2024	2025	OGÓŁEM
-----	------	------	------	------	------	--------

DZIAŁ 7 wieloletnich ram finansowych						
Zasoby ludzkie						
Pozostałe wydatki administracyjne						
Suma częściowa DZIAŁU 7 wieloletnich ram finansowych						

poza DZIAŁEM 7 ³⁸ wieloletnich ram finansowych						
Zasoby ludzkie ³⁹	79,863	81,550	83,274	85,034	86,833	416,554
Pozostałe wydatki administracyjne ⁴⁰	39,773	40,452	41,195	41,881	42,692	205,993
Suma częściowa Poza DZIAŁEM 7 wieloletnich ram finansowych	119,636	122,002	124,469	126,915	129,525	622,547

OGÓŁEM	119,636	122,002	124,469	126,915	129,525	622,547
---------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Potrzeby w zakresie środków administracyjnych zostaną pokryte ze środków już przydzielonych na zarządzanie tym działaniem lub przesuniętych, uzupełnionych w razie potrzeby wszelkimi dodatkowymi zasobami, które mogą zostać przydzielone zarządzającej dyrekcji generalnej w ramach procedury rocznego przydziału środków oraz w świetle istniejących ograniczeń budżetowych.

³⁸ Wsparcie techniczne lub administracyjne oraz wydatki na wsparcie realizacji programów lub działań UE (dawne linie „BA”), pośrednie badania naukowe, bezpośrednie badania naukowe.

³⁹ Wartości liczbowe obejmują jedynie zatwierdzony personel w dyrekcjach generalnych w 2020 r. i nie obejmują dodatkowego personelu opłacanego ze składek przyszłych państw stowarzyszonych, ani niezbędnego personelu w przypadku gdy Komisja postanowi, jeśli uzna to za właściwe, powierzyć realizację określonych części programu osobom trzecim zgodnie z art. 10 traktatu EURATOM.

⁴⁰ Wartości liczbowe przedstawiają szacunkowe maksymalne wydatki administracyjne niezbędne do wdrożenia podstawy prawnej.

3.2.2.1. Szacowane zapotrzebowanie na zasoby ludzkie

- ☐ Wniosek/inicjatywa nie wiąże się z koniecznością wykorzystania zasobów ludzkich.
- ☒ Wniosek/inicjatywa wiąże się z koniecznością wykorzystania zasobów ludzkich, jak określono poniżej:

Wartości szacunkowe należy wyrazić w ekwiwalentach pełnego czasu pracy

Rok		2021	2022	2023	2024	2025
Stanowiska przewidziane w planie zatrudnienia (stanowiska urzędników i pracowników zatrudnionych na czas określony)						
W centrali i w biurach przedstawicielstw Komisji						
W delegaturach						
Badania naukowe		556	556	556	556	556
Personel zewnętrzny (w ekwiwalentach pełnego czasu pracy: EPC) – CA, LA, SNE, INT i JED						
Finansowanie z DZIAŁU 7 wieloletnich ram finansowych	– w centrali					
	– w delegaturach					
Finansowanie ze środków przydzielonych na program ⁴¹	– w centrali					
	– w delegaturach					
Badania naukowe		185	185	185	185	185
Inne (określić)						
OGÓŁEM		741	741	741	741	741

Wartości liczbowe obejmują jedynie zatwierdzony personel w dyrekcjach generalnych w 2020 r. i nie obejmują dodatkowego personelu opłacanego ze składek przyszłych państw stowarzyszonych, ani niezbędnego personelu w przypadku gdy Komisja postanowi, jeśli uzna to za właściwe, powierzyć realizację określonych części programu osobom trzecim zgodnie z art. 10 traktatu EURATOM.

Potrzeby w zakresie zasobów ludzkich zostaną pokryte z zasobów dyrekcji generalnej już przydzielonych na zarządzanie tym działaniem lub przesuniętych w ramach dyrekcji generalnej, uzupełnionych w razie potrzeby wszelkimi dodatkowymi zasobami, które mogą zostać przydzielone zarządzającej dyrekcji generalnej w ramach procedury rocznego przydziału środków oraz w świetle istniejących ograniczeń budżetowych.

Opis zadań do wykonania:

Urzędnicy i pracownicy zatrudnieni na czas określony	Zadania wynikające z zarządzania programem badawczo-szkoleniowym w dziedzinie jądrowej oraz z realizacji tego programu, dotyczące w szczególności gospodarowania odpadami promieniotwórczymi, bezpieczeństwa jądrowego i zabezpieczeń materiałów jądrowych, jądrowego bezpieczeństwa fizycznego i syntezy jądrowej.
Personel zewnętrzny	

⁴¹

W ramach podpułapu na personel zewnętrzny ze środków operacyjnych (dawne linie „BA”).

3.2.3. *Udział osób trzecich w finansowaniu*

Wniosek/inicjatywa:

- ☐ nie przewiduje współfinansowania ze strony osób trzecich
- ☒ przewiduje współfinansowanie ze strony osób trzecich szacowane zgodnie z poniższymi szacunkami:

środki w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

Rok	2021	2022	2023	2024	2025	OGÓŁEM
Określić organ współfinansujący						
OGÓŁEM środki objęte współfinansowaniem ⁴²	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

3.3. **Szacunkowy wpływ na dochody**

- ☐ Wniosek/inicjatywa nie ma wpływu finansowego na dochody
- ☒ Wniosek/inicjatywa ma wpływ finansowy określony poniżej:
 - ☐ wpływ na zasoby własne
 - ☒ wpływ na dochody inne

Wskazać, czy dochody są przypisane do linii budżetowej po stronie wydatków X

w mln EUR (do trzech miejsc po przecinku)

Linia budżetowa po stronie dochodów	Wpływ wniosku/inicjatywy				
	2021	2022	2023	2024	2025
Poz. 6011 Poz. 6012 Poz. 6013 Poz. 6031	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

W przypadku wpływu na dochody przeznaczone na określony cel należy wskazać linie budżetowe po stronie wydatków, które ten wpływ obejmie.

01.03XX Środki pochodzące z wkładu stron trzecich

Pozostałe uwagi (np. metoda/wzór użyte do obliczenia wpływu na dochody albo inne informacje).

Państwa trzecie mogą wносить wkład na rzecz programu za pośrednictwem układów o stowarzyszeniu. Warunki dotyczące ustalania poziomu wkładu finansowego zostaną określone w układach o stowarzyszeniu z poszczególnymi państwami i muszą zapewniać automatyczną korektę wszelkiej znaczącej nierównowagi w stosunku do kwoty, jaką podmioty z siedzibą w państwie stowarzyszonym otrzymują z tytułu uczestnictwa w programie, z uwzględnieniem kosztów zarządzania programem.

⁴²

Dwustronne układy o stowarzyszeniu nie zostały jeszcze ustalone. Wkłady państw stowarzyszonych będą stanowić uzupełnienie kwot przedstawionych w niniejszej ocenie skutków finansowych regulacji.